

На руїнах

Манастиря

Ліс був похмурий й тихий, удень тут стояв мрак й навіть сонце не могло пробитись крізь густі верхів'я дерев. В лісі віяло прохолодою, а з низин підіймалася пара землі, подекуди струмись густо насичений запахом явору...

В лісі міцно протоптані десятиріччями круті стежки...

Шарудить лист осінній під задуманою ходою похилих ченців... Глиб'ю зітхання виринаються з гр. дей, бездумні очі блукають у лісі...

Втуплено бродять ченці по келії, похило, немов чорні отари овець розбрелись на подвір'ї, немов чорні, зловісні тіні—у лісі...

На дзвіниці бамкнув дзвін, жалібно задрижав у повітрі (затріпотіла стара тополя...), покотивсь верхів'ями дерев, очеретами, водою. сполохнув якусь пташку й подався десь у далечинь лісів...

Останній дзвін...

Завтра вже не перехриститься затурканий дядько, йдучи повз манастир...

II.

Священий шантан.

Охтирський манастир, надіючи лаври віки свого

„алчущим і жаждущим“—білотелесим дачникам переважно, що приїздили сюди збувати свій жир, военщині, купцям, дворянам... Вони-то й давали прибутки манастирєві.

О 9 год. вечора зачинялась манастирська брама й цілу ніч невсцухали дикі оргії...

Дачниці, переважно з нахилом до поезії, то ті більше рибку божу місячної ночі з ченцями ловили.

Це тут Арцибашев писав свого „Санина“.

„Радість всіх скорблящих“.

Найвигіднішим комерційним підприємством для манастиря був хресний хід на трійцю. Переносили Охтирський, явлений і чудотворний образ...

Люду—видимо-невидимо. З далеких губернь сходились богомольці на цей день сюди.

Урочисто вирушає похід.

Сонце золотить рици, засліплює каскад відблиску, благоговійна радість сяє на миротворних ликах...

Полк бравих гусарів, що неодмінно стояв у Охтирці, проводить похід срібно-

I. Останній дзвін.

За обрисами лісу гостроверхі шпилі манастиря вип'ялись...

Зеленим озером розлялись луки, розбіглись аж під самі стіни лісу...

Вибігла з лісу Ворскла, повилася луками й хмари відображались в її водах, підбігла аж під саме згір'я, підмила круті яхонтові береги, коріння дідуганів-дубів й зробила тиху яхонтову затоку... дугою обігнула манастир, еластично випро-сталась і побігла знов у ліс...

Радісний дзвін схиляється над водою, темною на

I. Останній дзвін.

За обрисами лісу гостроверхі шпилі монастиря вип'ялись...

Зеленим озером розлялись луки, розбіглись аж під самі стіни лісу...

Вибігла з лісу Ворскла, повилась луками й хмари відображались в її водах, підбігла аж під саме згір'я, підмила круті яхонтові береги, коріння дідуганів-дубів й зробила тиху яхонтову затоку... дугою обігнула монастир, еластично випросталась і побігла знов у ліс...

Величні дуби схилились над водою. темною немов смола, чистою немов живе срібло, поповзли на високе згір'я, тісно оточили стіни монастиря...

...немає...
...хання виринають з гр. дей, бездумні очі блукають у лісі...

Вступлено бродять ченці по келії, похило, немов чорні отари овець розбрелись на подвір'ї, немов чорні, зловісні тіні—у лісі...

На дзвіниці бамкнув дзвін, жалібно задрижав у повітрі (затріпотіла стара тополя...), покотивсь верхів'ями дерев, очеретами, водою. сполохнув якусь пташку й подався десь у далечині лісів...

Останній дзвін...

Завтра вже не перехреститься затурканий дядько, йдучи повз монастир...

II.

Священий шантан.

Охтирський монастир налічує довгі віки свого існування... Серед розкішної дачної місцевості готелі монастиря широко одчиняли літком двері всім

„Радість всіх скорблящих“.

Найвигіднішим комерційним підприємством для монастиря був хресний хід на трійцю. Переносили Охтирський, явлений і чудотворний образ...

Люди—видимо-невидимо. З далеких губернь сходились богомольці на цей день сюди.

Урочисто вирушає похід.

Сонце золотить ризи, засліплює каскад відблиску, благоговійна радість сяє на миротворних ликах...

Полк брагих гусарів, що неодмінно стояв у Охтирці, проводить похід срібними трубами—наче оркестр архангелів...

А позаду пирскають баскі коні, здіймаючи мури куряви, торохкотять купецькі шарабани яства всякого повні.

Під кошлатими шатрами дубів ішло бучне святкування...

Цілий тиждень тоді в готелях ллялось вино рікою...

Краще ніж „Ларьок“ на ярмарку торгують страноприймний будинок... Ченці приязно приймають богомольців з вузликами.

III.

Тернистий шлях.

За обрисами лісу вже не випинаються гострі шпилі монастиря, не сяють хрести на сонці, в н. то місць, на башті прапор радянський має.

Нове життя б'ється тут, 700 душ дітей живих виховується, працює.

Сімсот душ викинутих життям, сиріт, дітей вулиці, на яких життя залишило жорстокі сліди, наїшли тут свій притулок.

З притулків, ізоляторів, просто з базису злізла сюди дитяча, при неслі з собою зухвалу вуличне нахабство, лютість, ненависть, жорстокі інстинкти.

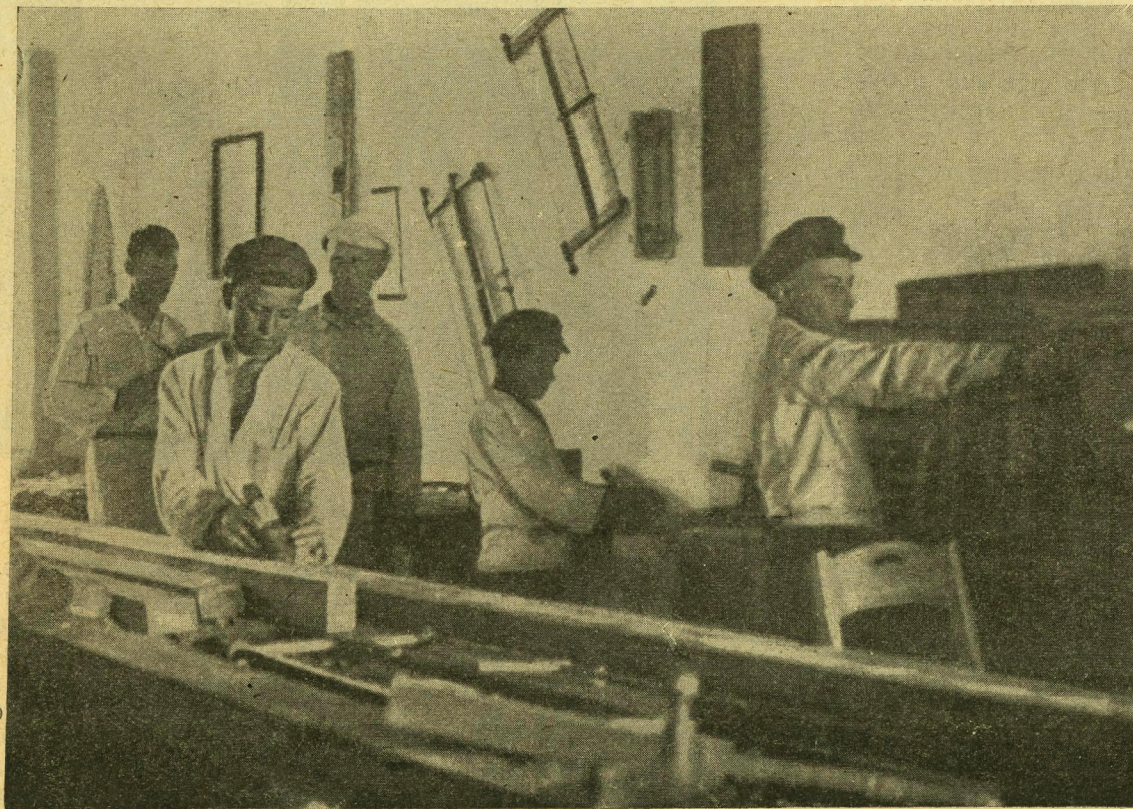
Рванулась вулиця, наче потік поперек якої ставили греблю, біла, ламала, трошила все.

Не вщухали крадіжки, все, що одгалось—зраз-же продавалось... Попробуйте заперечити!

Били тарілки, били коменданта, ножем поранили вчителя.

А тим часом прибула друга партія цілковитої протилежності першій. З пластикою, танцями, деламасією, музикою, з великими претензіями й бажаних трудових звичок.

З шоколадних будинків Харківських. Прибули і зразу-ж:

...Стукали молотки, рубанки стругали...

Достаньте нам амазонкі, хотім на кататься...

А пасху святить в етом году бутут до всього купка ченців зали-

Діточки, діточки. зайдіть-но в хатюсь по хрестик, просвирочку.. вулиця приперла до завідувача власть в наші руки!

тегі-ж будучі не в силі зладнати дітворою подались навітікача. ом і Гомора!

ба було мати сильну мужість, руку, дужий розум і відданість, розгубитись, стримати стихію, ти в тверде річище.

али з того, що вилучили вербунтарів, призначили за старозумляли.

з пару днів ті приперли:

Маєте ось одрізи й триста патронів без бою.

з старших вплинули на дітвора місяць це були більш—менш норміти.

Зав жайворонок.

тя в комуні!

отки, рубанки стругали, завзято руди, худорляві волики повагом легко врізувався плуг в землю шком молодих рук.

Жалібно тріснувши полетів хрест на землю...

Полетів на землю до ніг тих, чиї голови сам припинав ногами до землі тисячіліття...

Залізний крок історії...

И там, де раніш під склепінням розлягалось монотонне „аллілуя“, пахло лада-ном, віяло мертвечиною мозку. нині—здорове, молоде життя б'ється, творить свої цінності.

А собор—як не радились—будовою своєю так і не був нікуди придатний.

Вирвали серце монастиря, з каміння хліви—приніс таки користь на своєму вікові...

Сон та акробатика тов. Довгополюка.

Охтирський базар.

Метушня...

Заклопотані, тривожні, жваві лица..

— Кумасю, кумасю, добридень!.. а чули?

— Що таке?..

— Боже мій, боже мій, та таке, що й говорити страшно... Сьогодні вночі, в монастирі, одна жінка чула, чула.. та недоведи бог... на зруйнованій цеглі матір божа плакала.. та так плакала, та так плакала.. потім свічки горіли.. прокляття неслись... все на голову того нехристя—Матвія Довгополюка-завідувача... з'являється йому, тому нехристю матір божа, з'являється й об'являє... об'являє, що скоро прийде час, коли вона оно иться.

— Онови-тьсья?..

— Онови-тьсья... гріхи наші тяжкі...

так слухайте-ж далі... А той харчиз з переляку мерцій схоплюється з ліжка, вибігає на вулицю...

— На руках?..

— На руках... Та так піднімають...

...Спочивали в холодних обіймах Ворскли...

матір божа, з'яв-
ляється й об'яв-
ляє... об'являє,
що скоро прийде
час, коли вона
оно иться.

— Онови-
ться?..

— Онови-
ться... гріхи на-
ші тяжкі... так слухайте-ж далі... А той
харчиз з переляку мерщій схоплюється з
ліжка, вибіга на двір, та давай на руках
ходить...

...Спочивали в холодних обіймах Ворскли...

— На руках?..

— На руках... Та так цілісінку ніч і про-
ходив... аж поки треті півні не заспівали.

— З нами хрест святий...

ува
иали
ля, світилися очі, радо котився
ого чола.

тали швацькі машинки, уважно
тлані дівочі голівки, старано ви-

лопата в молодих руках, задир-
землю.

полегшено зітхнув садок вкритий
світло закивали віти.

лись, вглянувши з-під землі мо-
емов нянька заходила обережно

за, луки, дзвінко заспівала бджола,
ий, але добрий ліс...

сь бліді дитячі личики, очі засві-

му мозкові вперше з'явився про-

час дзвінка пісня жайворонка...

местом хвилюв лись ниви, розпо-
доброго господаря, що кинув здо-

лю...

рест падає...

ро поглядали на церковні бані, що

стечком, хрестами сяяли—відгук

в, духовного рабства, темряви.

стечком вніс пропозицію:

и театр у церкві.

з піонерам у другій...

ась-ж комсомолія!

...Самі на городах, полях працювали...

—Та тот, мабуть, його нечиста сила маяла.
Гомонить базар..
Таємничі лица,—
шу-шу-шу, шу-шу-шу...

IV

День трудовий...

Одкрива заспані очі світанок, дзеленчать дзвіночки по спальнях, прокидаються діти.

Метушаться, пребирають, тоді мерщій біжать давати лад господарству.

Той виганяє скот на пасовисько, той напуває, готує корм, чистить хліви, той поспішає на кухню, видає продукти...

До півдня одна група працює, друга вчиться, після обіда—друга.

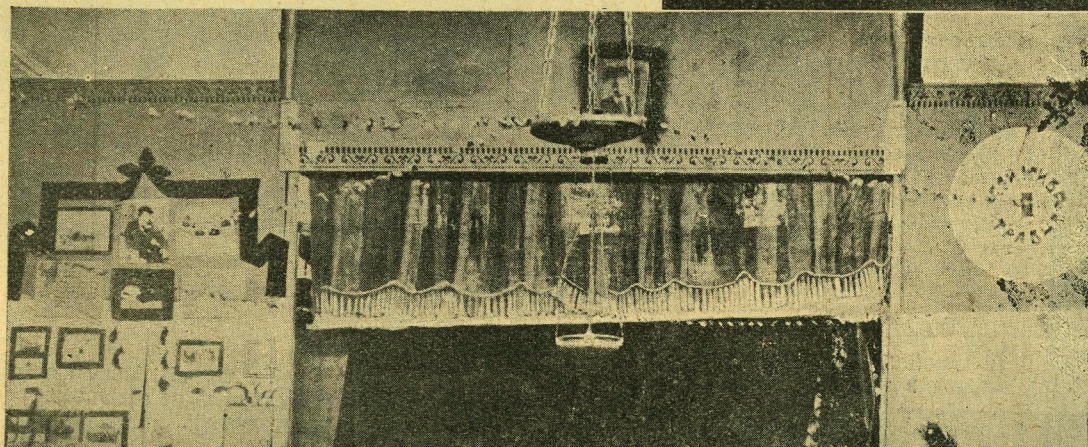
Школа безперестанно працює цілий рік.

Твердо закріпився закон: чотири дні праці, п'ятий спочинок.

В музеї можна побачити шкільну роботу семирічників. Стіни завішано малюнками—комплекси: ферма, коровник, свинарник, конюшня. Паралелі—як в нас і як в селян. Далі засів, робота на городах, багатопільний сівозмін, трьохпіль я, як треба орати, щоб добре вродило (під різні культури) догляд за рослинами.

Кожна тема в малюнках, агрономічних фіксаціях, поясненнях, лозунгах.

Дітвора сама порядкує всюди, керує харчуванням, відає організацією обліком праці, працює на полі, городах.

... Над вечір збираються у клубі...

V

На межі.

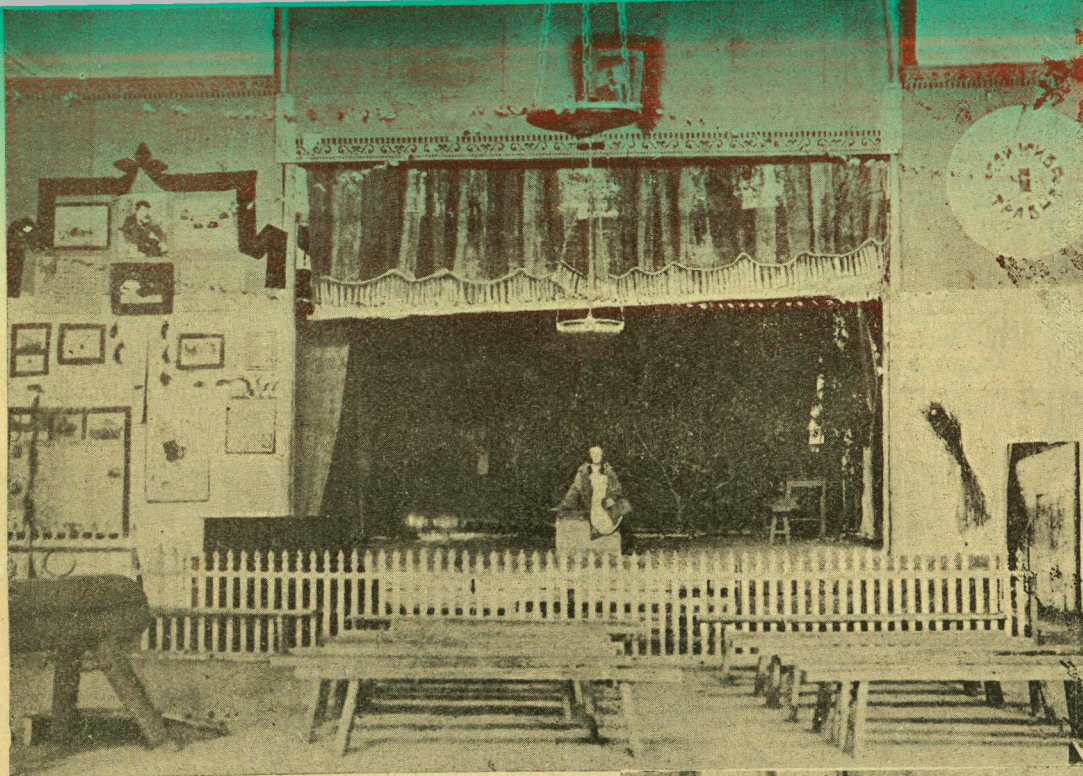
Зазолотилося поле, важким колосом хиляться хліба...

Йшов селянин межею, благоговійно на ниви поглядав.

Вздовж межі йшли рівною стіною високі, густі жита, дзвінко шелестіли-стиглим колосом...

Одвів селянин очі від хороших хлібів, глянув праворуч й засмутилося чоло його. По другім боці межі росли ріденькі з чорними галявинами хліба, немінно шелестіли чахлим колосом.

Зірвав селянин колос з лівого боку, вилушив зерно й довго любовно зважував його на руці.

... В теплій церкві театр улаштували ...

Кожен підліток має свою учотну трудову картку. Все майно, господарство, комори, склади в руках дітвори.

Навіть „кашник“ тут не сидить без діла, а робить якусь сезонну роботу.

Малий кашник, але завзятий!

Вбогою матір'ю народжений, холодними вітрами обвіяний...

Змалечку неокріпла спина, гнулась під тягарем життя, змалечку стерня колюча дряпала ноги, морозили холодні болота...

Змалечку загрубіли руки.

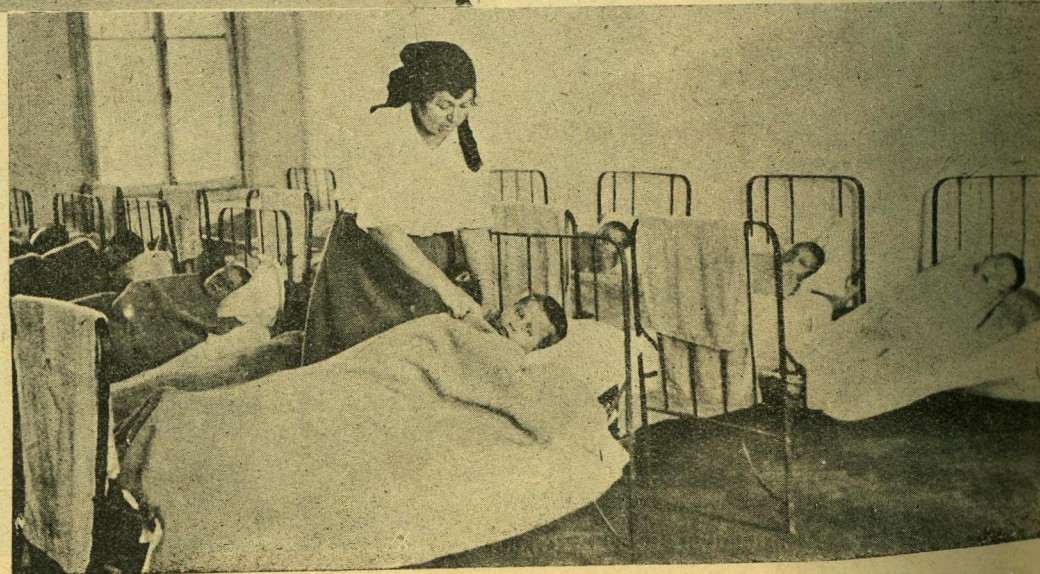
На загрубілому дитячому обличчі зморшки важкої школи... Ростуть кріпкі й загартовані життям трудовим!...

Коли-ж надходить вечір, тоді збираються по своїх клубах...

Тісно скупившись нашорощують вуха...

Кліпають заспаними віями...

Натружені за день засипають, немов снопики...

Натружені за день засипають, немов снопики...

... Над вечір збираються у клубі ...

V

На межі.

Зазолотилося поле, важким колосом хилиться хліба...

Йшов селянин межею, благоговійно на ниви поглядав.

Вздовш межі йшли рівною стіною високі, густі жита, дзвінко шелестіли стиглим колосом...

Одвів селянин очі від хороших хлібів, глянув праворуч й засмутилося чоло його. По другім боці межі росли ріденькі з чорними галявинами хліба, немінно шелестіли чахлим колосом.

Зірвав селянин колос з лівого боку, вилущив зерно й довго любовно зважував його на руці.

Тоді сказав:

Добрі будуть жнива в комуні!

Зірвав з правого—й по вітру пустив...

VI

...Хороші жнива будуть!..

Минуло два роки...

По вдумливих дитячих, чи то юнацьких обличчях й пізнати не можна колишніх розбишак (ви бачте на слові). Куди дівались благбазівські поведінки, вулична загрубілість?

Ось перед вами трое.

Андрій Криницький—був головою безпритульної ватаги, що давала бої городам, баштанам, з диким вереском инколи пролітала через місто й тоді мешканці мерщій зачиняли вікониці, а перехожі завертали на подвір'я... Тепер—яскравий політичний робітник, секретар осередку КСМ, дає бої темряві, рутині, (окрім того видаю маленьку таємницю: пише вірші)... Над переніссям десь ділась глибока змогшка дикої неприязни й замість того відбилась легка зосередженість мислячого мозку.

Б. Олександрів—з тої-ж ватаги. Тепер закінчує сільсько-господарську школу, два роки вже головою дитячого Виконкому, веде агрономічну роботу серед селян, людина з глибокою життєвою вдачею,—яскравий громадський робітник.

Нарешті—Анікеева—чий здоровий сміх, сміх відродженої людини довго брентиме в ваших рюхах, стоятиме у пам'яті світле обличчя... Бувша батрачка, тепер член бюро комсомола, голова шкільного комітету с.-г. школи з хорошими педагогічними здібностями.

Правда твоя, дядьку—хороші жнива будуть у комуні!

VI

Блискавиці.

Ніч повисла над землею... Безмятежний сон вітає над дитячим місечком, тепло обгортає зморені дитячі тіла.

Десь греміли громи блимали блискавиці... Здаля насувались чорні хмари.

Далекий та тривожний дзвін долетів, раптом жалібно заскиглив, гойдаючись на віт охвилях...

А ген вдалині миготить, освітлюючи краєвид, полум'я золотить відблиск верхів'я лісу...

В Чернешичці пожежа,—
вміть облетіло всі кутки.

Нашедку одягались, запрягали обоза...

Вітер свистів у вухах, бив у розхристані груди, шарпав зо всіх боків, в лице сік дощ, очі заливав... Поспішали на допомогу.

.....

А біля вогнища, з образами беспорядно метушились селяни, голосили жінки, причитували, плакали діти...

А вогонь перекидався все далі...

Аж ось з гуркотом, дзвоном влетіла молода, пожежна команда, дружно взялась до роботи й загасила вогнище.

— Спасибі вам діточки, повік не забудем, село врятували,—дякували селяни.

Безбожники, а роблять божеське діло... митикували...

VII

Шумлять зелені клени...

Прокидається далечінь в туманах...

Сичить тужливо вітер, з півночі, барабанить дощ шарудний...

Журно шумлять зелені клени, де-не-де вітер підхоплює зжовтілий лист лапастий...

— Вставайте-но хлопці, пора,—сказав кремезний юнак одвернувшись од вікна.

— Та я хоч з опівночі готовий,—одказав другий.

Очин за одним підіймались, широко позіхали, одягались, мовчки, заклопотано.

— Ітак сьогодні вирушаєм,—промовив хтось більш, мабуть, для того, аби порушити нудну тишу.

— Чи побачимось, хлопці?—повисло запитання в повітрі...

— Да, два роки...—не доказав хтось думки, одягаючи чобіт.

Але й не треба було.

Кожен тут, здається, знав думки кожного.

Два роки тому їх змучених, обірваних, голодних, але галасливих та загрубілих розбишак було витягнуто з пазурів вулиці, приведено в дитячий колектив.

Покалічені, потріпані життям, вони лише тепер розуміли, що й самого-то життя не знали.

Два роки очишали їх мозок, лікували їх звички, два роки повного, здорового змістом життя.

Щільком перероджені, морально здорові, політично грамотні, свідомі громадські робітники, вони дістали все те, що могли взяти тут—сьогодня розбредуться, підуть дальшими стежками, хто на роботу, хто на цукроварню, на досвідну станцію—до самостійного життя, до роботи.

Засмучено шелестіла самотня, дика груша в степу...

Під грушею з клучочками за плечима гурт молодих хлопчаків, стояв і довго в задумі глядів на обрій...

Один вітер рукавом мокре обличчя й придушено сказав:

— Дощ іде...

К. Гордієнко.

Вітер свистів у вухах, бив у розхристані груди, шарпав зо всіх боків,
лице сік дощ, очі заливав... Поспішали на допомогу.

А біля вогнища, з образами беспорядно метушилися селяни, голосили
жінки, причитували, плакали діти...

А вогонь перекидався все далі...

Засмучено шелестіла самотня, дика груша в степу...
Під грушею з клуночками за плечима гурт молодих хлопаків, стояв і
довго в задумі глядів на обрій...

Один вітер рукавом мокре обличчя й придушено сказав:

— Дощ іде...

К. Гордієнко.

Харків, Площа Рози Люксембург з балкону будинку „ВУФКУ”.

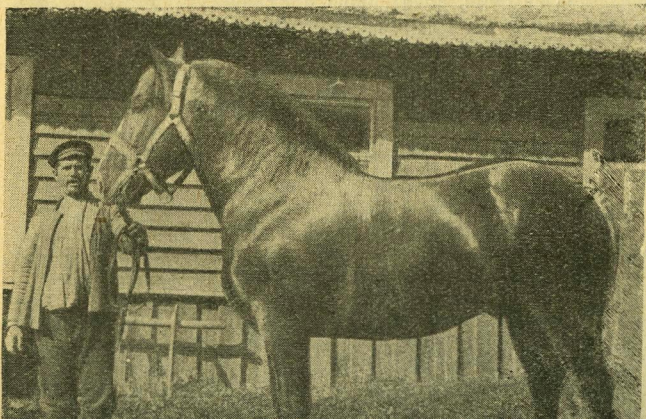
СІЛЬСЬКА ШКОЛА

Сільсько-господарська виставка в Ромнах^Р

Виставка в Ромнах буває ледве не що-року. Але сьогоднішня виставка найбагатша, найцікавіша за попередні.

Виставка припадає на ярмаркові дні. Люду в цей час в Ромнах видимо-невидимо. Адже всі закінчили возовицю і тепер прийшли поярмаркувати, а одночасно й на виставці побувати. Тільки за два перші дні виставку одвідало тисяч 20 народу. Най-

більшу увагу викликає селянський зразковий двір. Невелика хата обміряється, оглядається з середини й з окола. Просовують голови у вікна, входять у двері об-

Їх до цього часу на виставках у Ромні не було ніколи, тепер в окрузі 16, а на виставці 5.

— Скільки він мені зоре за день?— питає дядько.

— За 8 год.—3 десятини. Щоб виорати одну десятину тебе 1 п. 10 ф. гасу. Це обходиться нам в 5 карб. 50 коп. На зораному трактором полі перебула не одна тисяча селян. Слідом за трактором йде ціла валка й затоптує рівну борозну.

— Борозна рівна! 4 вершки як-раз! Плавно кладе скибу, плавно.

— А який він у молотьбі?

— Його можна скрізь пристосувати. Трактор може вернути семерика на млині, а при молотьбі за 10 год. день вимолотить 150 кіп і вийде ця молотьба біля 3 карб.

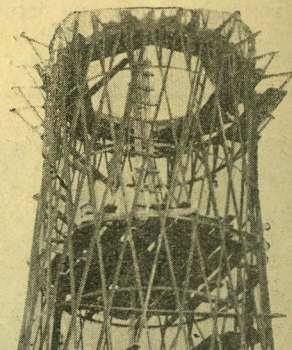
— Що, Ларивоне, трактор підбиває!

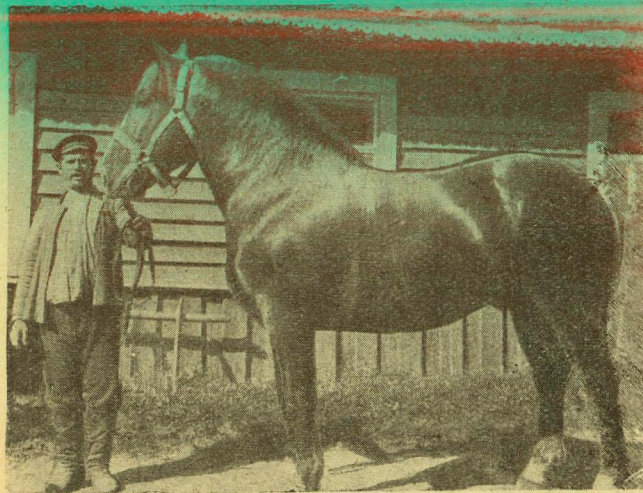
— Підбиває.

— Наші комунари купили, так орють добре, рілля чиста, рівна. Там, як попре, попре, так скиби й одвалює.

Окремо стоїть винахід агронома Слабостецького — пересувний барак для батраків. На переході від радгоспу до плантації завжди гається час. От цей винахід має на меті зберегти його. Важить він 150 пуд. перевозиться двома парами волів і коштує 500 карб. Розрахований він на 48 чолов. дає економії 75 карб. на місяць. Зараз він випробується на плантаціях Цукротресту. Для розглядання передня частина покрівлі знята. Вона легко опускається на шарнірах вниз, береться на окремі крючки й може служити стіною, зберігаючи тепло в бараці.

Радіо — це теж новина на виставці за всі роки. Біля рупору цілий день стоїть натовп, нервується, бо хоче

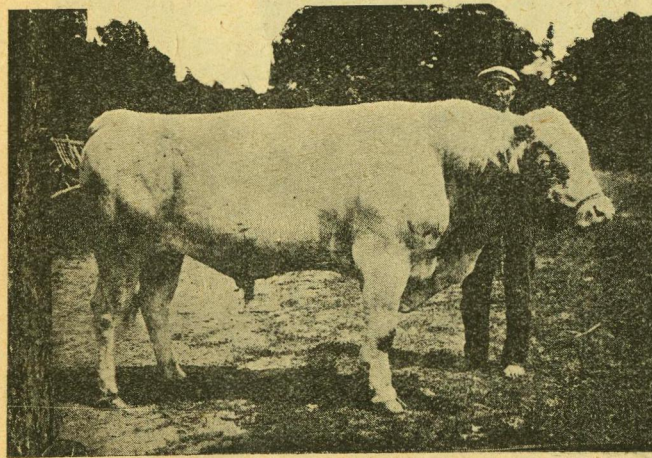

Селянин Литвин з Біловода одержав вищу нагороду за коня.

ОЗУ охриплим голосом дає відповіді на всі запитання і покладає на глино-сомоланій покрівлі повітки ціле ogniще. Солома для розпалу перегорить, а покрівля ціла й інструкторове обличчя розпливається в широку посмішку.

Трактори проходять на село.

Харапудяться коні, озираються воли через тини та пере-

Бугай кредит. т-ва „Ракита“—I-ша премія.

більшу увагу викликає селянський зразковий двір. Невелика хата обміряється, оглядається з середини й з окола. Просовують голови у вікна, входять у двері, обмацують покрівлю. Задоволений, від такої уваги, інструктор

лази зразкового двору й лісного відділу, не зважаючи на протести завідувачів відділами, летять старі й малі, селяни й городяни глянути на трактора. Трактор і селянський двір переважає.

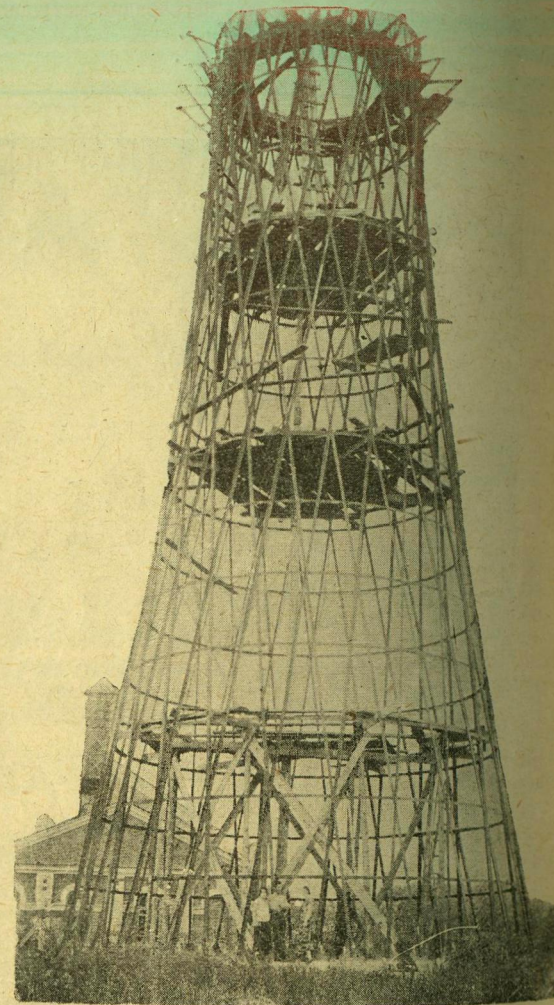
75 карб. на місяць. Зараз він випробовується на плантаціях Цукротресту. Для розглядання передня частина покрівлі знята. Вона легко опускається на шарнірах вниз, береться на окремі крючки й може служити стіною, зберігаючи тепло в бараці.

Радіо—це теж новина на виставці за всі роки. Біля рупору цілий день стоїть натовп, нервується, бо хоче розібрати концертну передачу Московської станції, а вітер перешкоджає.

Трактори в сільськ. господарстві, загально-приступний радіо-концерт, водопроводна, цей рік збудована башта, що сталевую красуню росте біля місцевої електростанції на очах у громадян і сама виставка—це ілюстрація сьогорічного росту нашого господарства.

В слідуючих павільйонах інтенсивні культури, і досягнення комун, артилей, радгоспів, 4—6-ти пільний сівозмін, здоровенні 34-х фунтові буряки, а потім йде скот і коні. По традиції перед веде Берестівка Гадяцьк. р.—60 доставила.

Не прийшлося перевести всього програму виставки, прийшлося його значно скоротити, викинули з програму декілька агітсудів і лекцій.

...башта сталевую красуню росте...

I. Чупчий.

КАЮМ

Сир—Дар'я бистро тече.

Змієм лягла вона по білому піскові й гріє своє черево на сонці, що тільки там між аулами одноманітно гуде турбан і тишу розбиває бубенець.

* * *

Мула-Кагар, хоробрий ватажок. Багато хоробрих, завязятих вояків єсть у нього. О! довго будуть згадувати його між червоними. Він їм добре давсь у знаки...

Коли згадував Мула-Кагар, скільки постріляли, порізали й потопила його хоробрі джигити, тих червоних... Тоді усмішка задоволення кривила його повне обличчя... Тоді він погордо оглядав себе з ніг до голови, кидав орлиним поглядом, по пісках, туди, де був ворог й говорив:

— Я їм дам!.. Я їм покажу!..

* * *

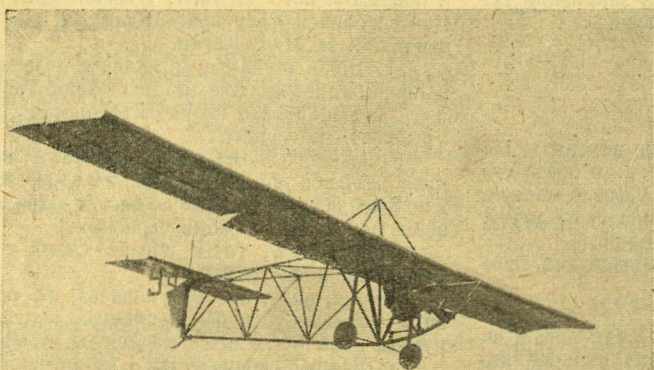
Біля аула багатого, найбагатішого в цілому кишлаку, Тугай-Бея, колом, сидять поважно, озброєні беки й вкриті чиматами маржи...

Весело плещуть в долоні беки, а маржи оглядають чорними очима струнку постать їх маленькі губки шепчуть:

— Джюда-якші... Оей джюда-якші...

Дрібно перебирають пальці по струнах турбану. Дрібно вистукує бубенець, але ноги молодого бека ще дрібніше

Планерні змагання в Криму

* * *

Тільки не одні багаті беки й маржи любовались танцем, молодого з тонким станом — бека... Там на покрівлі, аула Тугай-Бея, його єдина дочка Сіма, не зводила своїх карих, глибоких, як темінь беззоряної східної ночі—очей, з молодого бека.

Струнки ноги і плечі широкі, високий стан тонкий і велика чалма білого коліру, що так пасувала до його загорілого обличчя...

— О, мій найкращий, мій дорогий... дорожчий від золота й каменя, що блеском своїм сліпить очі... від срібла ясного. Коли-б хоч раз мої руки, обвили твою міцну шию... Коли-б хоч раз, мої уста торкнулись твоїх найсолодших уст..

Так думала дочка багатого Тугай-Бея, прекрасна Сіма.

— О, моя найдорожча, моя найкраща... Ти з цієї покрівлі, сяєш мені ясніше від ясного сонця, що робить гарячими наші піски, що світить усьому світові...

— Тобі єдиній належить моє життя...

Так думав молодий бек, хоробрий басмач Каюм.

* * *

Ой! багатий був Тугай-Бей.

Цілі отари його овець,—табуни то¹⁾ паслись по околицях... Широкі поля зеленіли під ватою й виноградом...

Але чим найбільше чванився поважний Тугай-Бей,—це своєю єдиною до кою—прекрасною Сімою.

І доглядав її багатий Тугай-Бей. Як доглядав...

В. Воруский.

Біля аула багатого, найбагатішого в цілому кишлаку, Тугай-Бей, колом, сидять поважно, озброєні беки й вкриті чиматами маржи...

Весело плещуть в долоні беки, а маржи оглядають чорними очима струнку постать їх маленькі губки шепчуть:

— Джюда-якші... Оей джюда-якші...

Дрібно перебирають пальці по струнах турбану. Дрібно вистукує бубенець, але ноги молодого бека ще дрібніше виробляють неможливі коліна танцю.

Танок: ...Там далеко, де пісок перетворивсь у туман, басмач помітив червоного. Він їхав опустивши вуздечку й про щось думав...

— А-а-а!—зрадив басмач і заховався за пагурка піскового. Червоний їхав нічого не помічаючи. Тяжка дума засіла у нього в голові, бо вона низько схилилась. Басмач сміюся... Ось вже близько червоний...

— Куду цілить? в мізок...

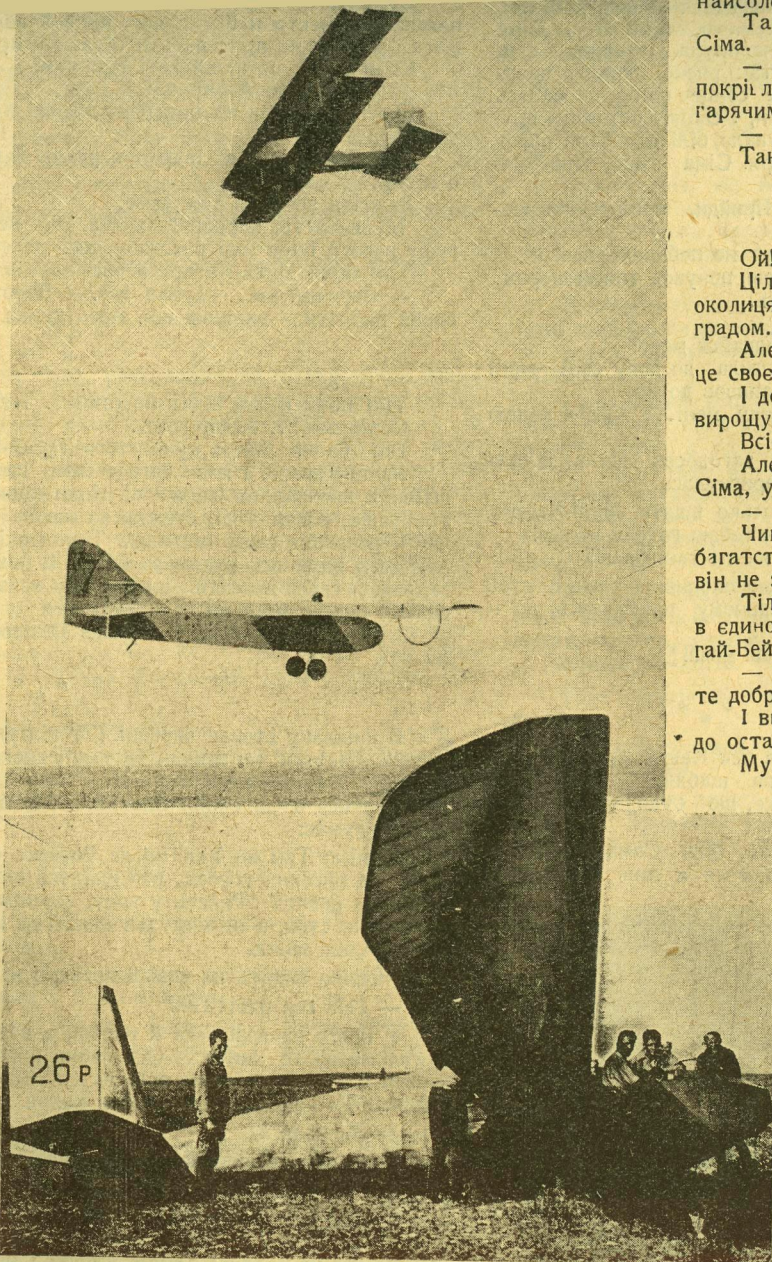
Басмач приставив до плеча рушницю й примружив око.

Голова червоного, ще нижче схилилась. Не знав червоний, що за пагурком пісковим лежить басмач хоробрий бек. Стрілив басмач, молодий бек. Куля попала в сині простори і коли червоний далеко гнав коня, молодий басмач стояв на піскові; употів ногами й махав шаблею...

Кінець танку: За свистом різь повітря шабля. Бек на одному місці затупотів ногами й вклонився на чотири сторони.

Затихли турбан з бубном, поважні беки й маржи, ще довго світили зубами й приказували:

— Ой молодець!.. Ой славний басмач..

Зверху — учейний планер „Кпир“, літун Яковчук; планер Харк. гуртка „Аіст“; планер „Красногвардеец“; німецький рекордний планер „Маргарет“.

наймолодших уст... Так думала дочка багатого Тугай-Бей, прекрасна Сіма.

— О, моя найдорожча, моя найкраща... Ти з цієї покрілі, сяєш мені ясніше від ясного сонця, що робить гарячими наші піски, що світить усьому світові...

— Тобі єдиний належить мое життя...

Так думав молодий бек, хоробрий басмач Каюм.

* * *

Ой! багатий був Тугай-Бей.

Цілі отари його овець,—табуни то¹⁾ паслись по околицях... Широкі поля зеленіли під ватою й виноградом...

Але чим найбільше чванився поважний Тугай-Бей,—це своєю єдиною до кою—прекрасною Сімою.

І доглядав її багатий Тугай-Бей. Як дивну квітку вирощував її в своєму аулі...

Всім казав шанувати її...

Але разом з тим, як росла його дочка, прекрасна Сіма, у багатого Тугай-Бей росла думка:

— Хто заволодіє його найдорожчим скарбом?!

Чимало знав Тугай-Бей, багатих купців. Знав їх багатства, знав їх синів. Але рівного своєму скарбові, він не знав.

Тільки не падав духом багатий Тугай-Бей. Він вірив в єдиного й надіявся на нього. Іще одного боявся Тугай-Бей.

— Хто як не червоні грабують багатих, і роздають те добро бідним...

І вирішив багатий Тугай-Бей боротись з червоними до останнього.

Мула-Кагар, хоробрий ватажок, а у нього багато є вірних лютих вояків. На них-то, найбільше надіявся багатий Тугай-Бей. Ім-то найбільше допомагав він чим міг. Ось і зарз сам Мула-Кагар—хоробрий ватажок, завітав до нього.

В обвішаній дорогими перськими килимами саклі сидить підібгавши під себе ноги хоробрий ватажок—Мула-Кагар. Він п'є з п'яла старе вино й приказує:

— Я їх розіб'ю; і візьму багато, багато у неволю... Я звільню спід них Бухару й тоді приїде емір і ми станемо вільними...

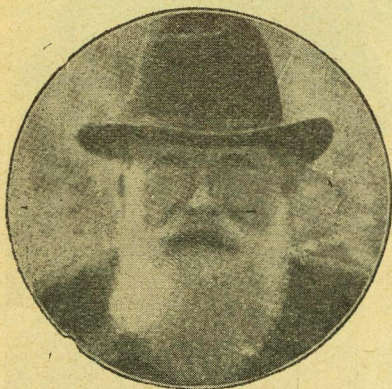
Мовчки слухають його Тугай-Бей, кілька поважних беків, кивають головами й облесливо всміхаються...

— Я їх розіб'ю й візьму багато гарних коней...

Тихо відхилились двері й на ковра ступила маленька взута в дорогого черевика, ніжка. Сам рубай, поганий Мула-Кагар, розумівся добре на красі жіночій. Довгий час військовий, виробив у нього смак до жіночої вроди, бо за той час чимало їх перебувало у нього в руках.

¹⁾ Коней.

Про все потроху

Професор ЕБЕРТ,
що винайшов баціли тифу

Презид. нім. рейхст. ЛЕБЕ,
франц. мін. освіт. де-МОНЗІ

Тільки один раз глянула струнка постать на хороброго ватажка... Мула-Кагар подивився на неї. Він ще такої не бачив...

— Це моя дочка! — обчесливо сказав багатий Тугай-Бей. Він радів, що його дочка сподобалась так великій особі.

— Я бажав-би нею володіти, — промовив суворо хоробрий ватажок. Багатий Тугай-Бей низко похилив голову, а до серця пригорнув руки...

Сіма стояла, за довгим рядном, що висіло на дверях й закривало їх. І чула все, що говорилося.

— Не бути тому!

* * *

— Мати! вже сонце заходить, і я віду до річки по воду... — благаючи звернулася прекрасна Сіма до матери.

Стара Селім любила свою дочку.

— Мати дозволь мені!

Стара Селім подивилась на свою дочку й мовила:

— Иди!

Сіма вийшла. Бачив Мула-Кагар, як через кімнату промайнула струнка постать. Він хотів піднятися, щоб вийти за нею, але в той час прийшла його черга курити, і він залишився. Сіма виїшла до сіней, поставила на голову козя і рівно пішла до бистрої Сир-Дар'ї.

Страшна буває вона в такий час. Денна спека змінюється нічним холодом, а вода стає темною, темною... Сіма нагнулася й зачерпнула її теплої й сіла на каменя, що так ясно вкривав цього берега. Червоне сонце напів сховалося у далекий туман, і своїм останнім промінням пофарбувало, білі простори пісків в колір кіновари. Сіма тихо, тихо заспівала:

Пісня: „Прийди, прийди, — вечерній час,

ніхто тут не побачить нас!..“

За її спиною, почувся тихий шорох. Сіма озирнулася.

— Ай!

— Ти не лякайся мене!

Сіма опустила до долу свої чорні вії, а Каюм підійшов до неї.

— Ти пробач мені... Але я кохаю тебе!

від пишних аулів, багатих беків, стоїть його напіврозвалена сакля. В ній він залишив свою стару, матір.

Колись, ще дід Каюмів, був також багатий. Отари овець його і табуни то паслись по широкому степу. — Але прогнів дід Каюмів, його величність царя великої Росії. Він не хотів покоритись йому.

Тоді прийшло військо й покарало діда й багатьох непокірливих беків на смерть.

Майно наказав цар забрати, а аул спалити... З того часу у Каюмовому роді, засіла ненависть до всього руського. Батько довго мстився за смерть діда, аж поки одного разу його привезли мергвим. З того часу Каюм носив батькову зброю.

І більше нічого не мав хоробрий басмач Каюм... Ще була у нього сила незмірна, краса незрівняна, й відвага, якої не було між беків. Любили й поважали його дасмаги. І тільки один Мула-Кагар, мав зле око на нього. Не подабалась йому краса Каюмова, він боявся сили його.. Каюм був одважніший за Мулу-Кагар.

Посилав Мула-Кагар, Каюма в небезпечні місця. Він хотів щоб Каюм наложив головою. Але це знав хоробрий бек... Ще щось знав Каюм,

Червоні нічого не роблять бідним... Вони забирають добро у багатих і роздають неміщам..

Коли біля Каюма не було нікого, а ворога можна було вбити, його куля летіла в сині простори... І ворог знав, що недалеко б смачі.

Вже давно Каюмова шабля не бачила крові червоних... Каюм не хотів вбивати їх: Каюм любив червоних.

Одного разу, Каюм погнав свого то, до берега бистрої Сир-Дар'ї... Він хотів, напоїти його.

То пив воду, а Каюм дивився, як плескались хвилі о берег. А коли він оглянувся, то побачив струнку постать, що наближалась від аула. Під рукою, вона несла щось подібне до білизни.

— Якиш! — подумав він і їх очі зустрілись. З того часу, він не бачив її.

Не одну ніч провештався Каюм, біля аула багатого Тугай-Бея. Знав Каюм, що ніколи Тугай-Бей не віддасть своєї дочки за нього,

* * *

Тієї ночі, шаблі ворожі схрещувались у степу... А було це так: Мула-Кагар хоробрий ватажок, був під випітком. Тугай-Бей на радості наказав принести найстарішого вина й вони пили. Вси пили багато, Мула-Кага розуму не пропивав. О! Мула-Кагар, розумний чоловік.

Коли вночі по кашлако-ї гукнули:

— Сиз-брама: Аскар-кой! 1)

Він тоді виїхав на бистрому коневі з аула Тугай Бея, а джигіти були у зборі.

Хоробрий ватажок шарпнув рукою й було чути, як зашаруділа шабля о піхву.

Джигіти зробили теж саме.

Мула-Кагар, хоробрий вояка. Він не раз врзувався колуном в саму гущу ворога і той тоді розскакувався далеко по степу.

Тієї ночі Мула-Кагар вперше достав кулю в бока.

— Ворожа? чи... — думав він. — Ворожа ще не трафляла... Можі... воров джигіти... — вирішив він. Його думка зупинилась на Каюмові.

* * *

Тієї ночі Каюм їздив по степу.. Тієї ночі він гукнув:

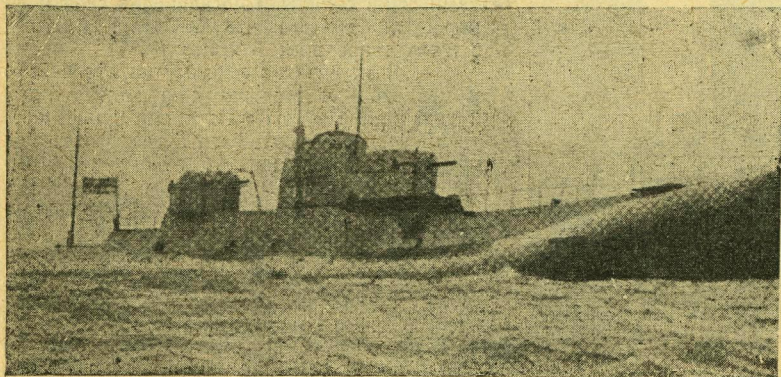
Сиз-брама!... Аскар-кой!...

Презид. нім. рейхст. ЛЕБЕ,
франц. мін. освіт. де-МОНЗІ

Єгипетський принц ЕДИН, що утік
з лікарні для божевільних де його
англійськ. уряд держав 23 роки

[Англійський підводний човен на 3500 тон, довж.—350 фут, команда
121 чол. Човен може пробути під водою 60 год

Денна спека змінюється нічним холодом,
а вода стає темною, темною... Сіма
нагнулась й зачерпнула її теплої й сіла
на каменя, що так ясно вкривав цього
берега. Червоне сонце напів сховалось
у далекій туман, і своїм останнім про-
мінням пофарбувало, білі простори пісків
в колір кіновари. Сіма тихо, тихо за-
співала:

Пісня: „Прийди, прийди,—вечер-
ній час,

ніхто тут не побачить нас!..“

За її спиною, почувся тихий шорох.
Сіма озирнулась.

— Ай!

— Ти не лякайся мене!

Сіма опустила до долу свої чорні
вії, а Каюм підійшов до неї.

— Ти пробач мені... Але я кохаю
тебе!..

На мечеті заголосив Мула й пре-
красна Сіма здригнулась.

— Мене батько вдав Мулі-Кагар...
Коли хочеш, з тобою готова на все!

Я бачила як ти танцював!!!

Каюм міцно охопив її тонкий стан
і палко по сідьному притулився, до її
гарячих губ.

— Ти будеш моя!!!

* * *

Бідний був бек Каюм. Бистрий кінь
вороний, гостра шабля, мітка руш-
ниця... Ось все, що було у хороброго
бека.

Там далеко, біля Самарканду, що
мінаретами обіперся в сине небо збоку

Мула-Кагар хоробрий ватажок, був під виїтком. Тугай-Бей на радості
наказав принести найстарішого вина й вони пили. Все пили багато, Мула-
Кага розуму не пропиває. О! Мула-Кагар, розумний чоловік.

Коли вночі по кашлако-і гукнули:

— Сиз-брама: Аскар-кои! ¹⁾

Він тоді виїхав на бистрому коневі з аула Тугай Бея, а джигіти були
у зборі.

Хоробрий ватажок шарпнув рукою й було чути, як зашаруділа шабля
о піхву.

Джигіти зробили теж саме.

Мула-агар, хоробрий вояка. Він нераз врзувався колуном в саму
гуцу ворога і той тоді розскакувався далеко по степу.

Тієї ночі Мула-Кагар вперше достав кулю в бока.

— Ворожа? чи... — думав він. — Ворожа ще не трафляла... Можі...
ворив джигіти...—вирішив він. Його думка зупинилась на Каюмові.

* * *

Тієї ночі Каюм їздив по степу. Тієї ночі він гукнув:

Сиз-брама!... Аскар-кои!..

Він бачив як з аула того Тугай-Б'я, на бистрому коневі виїхав.

Мула-Кагар... І коли бага в темі на східні ночі схрестились ворожі
шаблі й посипались іскриясні. Коли навкруги було чутко глухе падіння
тілістоїн, Каюм тоді, стежив за своїм ватажком. Він вибрав влучний
час й розрядив свого пістоля... Темна східня ніч.. Але Каюм бачив як Му-
ла-Кагар вхопився рукою за бока, й похилився на гриву коневі... Каюм
заховався серед джигітів. І коли він взнав, що його ватажок живий, то
сильно розсердився на прекрасну ніч.

Він вийняв пістоля й стрелив їй просто в обличчя... Каюм сердивсь
на неї.

* * *

В кишлаку стояли червоні. Бог підтягнув високо свого чабау й було
гаряче... Червоні не звикли до такої спеки. Вони ховались у тінь кам'яних
будівель. І тільки одні вартіві стоять нерухамо по кінцях кишлаку й
вдивляються в далечині. Спокійно. Андріян стоїть під стіною високого
аула й думає:

Думка: Там на Україні, де Росявка спокійно пливе між вербами, лева-
дами, на високих горбах, розсипалось його рідня село Пустовіти. Там за
горами церква сп'ялась у гору, підпирає двома банями синє небо... а ще
далі синіє степ, а на йому могили... Там під посадкою, біліють гречки і хви-
люють спілі жита.

Андріян сидить на возі й поганяє воли:

— Гей! гей рябі! Гей!

У нього на возі коса й граблі, а в думі Октиста. Вона он там під
посадкою в'яже жито... Ось вона нагнулась, випросталась і поставила
снопа. Серце Андріянове забилося... Він так любить важкого великого
снопа... Та найбільш за все, він кохає... Октисту.

— Здорова!

Здригнулась, випросталась... коло серця щось тькнуло...

Чи то вона так злякалась, чи впізнала?..

— Доброго здоров'я! — шепочуть вишневі губки, а очі дивляться
просто в серце... З долу в логовині, бринить коса, а Октиста сидить з
Андріяном на снопі. Пахне хлібом і медом. Андріян дивиться в блаки-
тні Октистині очі, а що говорить, не знає... Октиста сміється. Трошки
болить спина, але це нічого...

¹⁾ Червоні! їх багато.

— Ой треба косить, бо батько ноги повідкошують!
Октиста біжить до покосу, а Андріян дивиться їй услід. Він встав і пішов, до волів.

— Гей рябі! Гей!

Сонце пече Андріянови груди і йому так гарно, гарно...

Там далеко з туману, виділилась темна крапка... Вона наближається.

— Басмач! — промайнуло в голові у Андріяна. Він перевірів рушницю і коли вершник був близько, — випустив кулю... Короткий постріл розсипався по піскові, а басмач зупинився.

— Своя! Своя! — долетіло до вуха Андріяна. Він випустив другу кулю.

* * *

Товмач говорив:

— Він каже, що його звуть Каєм, а її Сіма... що її батько, багатий на всю округу, хотів її продати ватажкові Мулікагар... Але вона не любила його... вона не хотіла стати його жінкою. Сіма кохала Каюма... Він Каюм, дуже бідний... Він любив нас, червоних... Він давно вже не воював...

Не так давно, коли наші шаблі кришили крицю ворожу, він — Каюм, стрілив в Мулу-Кагар... Він не любив його. І тому...

Там далеко, де пісок перетворився в синій туман, Андріян помітив багато чорних крапок.

* * *

Коли з-за сірих туманів виглянуло червоне сонце й освітило аул багатого Тугай-Бей. Тоді стара Селім, подумала:

Щось не видно моєї Сіми... Чомусь нечутно її ранньої пісні...

Серце старої Селім було неспокійне. Воно щось чуло. Стара матір підійшла, до дверей саклі Сіми й відхилила рядно.

Коли підбігли інші жінки Тугай-Бей, а їх було у нього десять... стара Селім лежала непритомною, а Сіми в саклі не було... Тоді її скоїзь шукали.

Коли суворий Тугай-Бей, прокинувся, від шуму, він спитав:

— Що сталося в моєму аулові?

Слуга відповів йому:

— Твоєї єдиної дочки прекрасної Сіми нема!

Тоді розсердився Тугай-Бей. Він казав сидіти найбистріших то, брати найгострішу зброю і їхав до Мули-Кагар. В одному з найбогатіших аулів кишлаку, Мула-Кагар, лежав у гарячці... Рана його розпухла й сильно боліла. Коли прийшов Тугай-Бей і наляканим голосом розповів про те, що сталося з його єдиною дочкою, Мула-Кагар сильно розсердився.

— Де Каюм? — запитав він у свого замісника. Каюма не знайшли. Тоді Мула-Кагар зрозумів усе.

— Це він мене підстрелив!... Це він викрав мою найлучшу жінку!

* * *

Тугай-Бей і багато хоробрих беків, розсипались по пісках. Вони гнали своїх то й вдивлялись в далечинь. І вже коли бог підтягнув сонце високо над аулом, вони побачили...

— Каюм!

Він встав на стремено й вона упала на його міцні руки...

Кінець танцю:

...Каюм перехопив тонкий стан Сіми рукою, зняв її до гори й хрестом закрутився на високому обчасові... І коли він поставив струнку Сіму біля себе, на її обличчі чимати не було. Червоні плескали в долоні й сміялись.

— Молодець Каюм!.. Гарний козак!..

* * *

Вже давно видужав Мула-Кагар. Тіло його було здорове, але душою хворів одважний ватажок. Каюм був у нього простий джигіт... і Мула-Кагар його не боявся.

Не раз він бачив як шабля Каюмова стинала ворожі голови...

Це наводило його на погану думку...

Він боявся Каюма. І ще чогось боявся хоробрий Мула-Кагар.

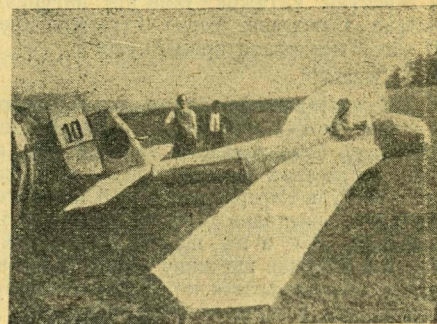
Хоробрий ватажок боявся зарази, яку міг перенести від червоних Каюм.

Його джигіти любили Каюма, і це знав хоробрий ватажок. І сердився сильно Мула-Кагар на Каюма. Він вирішив його вбити.

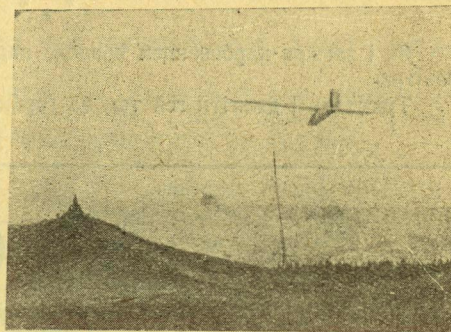
Кожен раз, як, його хоробрі джигіти кришили своїми шаблями ворожі голови, Мула-Кагар шукав своїм оком орлиним Каюма.

З того часу, темними довгими ночами, не міг обійматись зі спален Мула-Кагар лютий ватажок.

Про все потроху

Планер аеро-технічного товариства
Фульда в Німеччині.

Один з моментів планерних змагань
в Німеччині.

Слуга відповів йому:

— Твоєї єдиної дочки прекрасної Сіми нема!

Тоді розсердився Тугай-Бей. Він казав сідлати найшвидших то, брати найгострішу зброю і їхав до Мула-Кагар. В одному з найбагатіших аулів кишлаку, Мула-Кагар, лежав у гарячці... Рана його розпухла й сильно боліла. Коли прийшов Тугай-Бей і наляканим голосом розповів про те, що сталось з його єдиною дочкою, Мула-Кагар сильно розсердився.

— Де Каюм? — запитав він у свого замісника. Каюма не знайшли. Тоді Мула-Кагар зрозумів усе.

— Це він мене підстрелив!... Це він викрав мою найлучшу жінку!

* * *

Тугай-Бей і багато хоробрих беків, розсипались по пісках. Вони гнали своїх то й вдивлялись в далечінь. І вже коли бог підтягнув сонце високо од землі, Тугай-Бей помітив чорну крапку, яка наближалась до аула, де стояли червоні. Він вийняв шаблю й показав нею бекам на сусідні кишлак. Тугай-Бей гукнув і обіперся сильніше високими обчасами в боки то У коли спереду загавкав кулемет, а над головами беків іронічно засміялось олово, тоді Тугай-Бей оглянувся. Беки були біля цього, але їх багато вже впало з коней. Тугай-Бей боягуза-воєнка, але зараз він готов був вмерти, аби виграти з ворожих рук свою найлюбленішу дочку прекрасну Сіму. З оскаженими очима, розмаху чи шаблею, він нісся наперед. Він вже був недалеко від першого аула і бачив як червоні хутко поволокли кулемета за кам'яну стіну... Тугай-Бей зрідів. Але в другу хвилину його око зупинилось, на стрункій постаті, що показалась на їх місці. Це не був червоний. Червона велика чалма і довгий розкішний халат, говорили за те, що то був бек.

— Каюм! — почув Тугай-Бей у себе за спиною.

— А-а-а! Так це ти викрав мою дочку?! — гукнув він і вдарив обчасами коня. Каюм спокійно приставив до плеча рушницю. Куля розорвала серце Тугай-Бея і він упав на білий пісок. Джигіти підхопили його й повернули своїх то.

* * *

Каюм не любить гармошки. Він не може танцювати під її гру. Каюм казав собі покликати місцевих музик.

Там далеко якась марка, на сірій загороді поставила мідного таза. Він блищить, а від нього почервоніли будівлі аулів.

Тихо загував турбан, раптово вдарив бубенець і Каюм сп'явся на пальці. — Проти нього стоїть Сіма. Її обличчя закрито чиматою... Кіт сидять по східньому червоні й плещуть...

Т а н о к:

...Темна ніч спустилась над аулом, багатого Тугай-Бея... В обіймах снів казкових відпочивають беки... І тільки один бек не спить в цю прекрасну ніч. Він осідлав свого бистрого коня й повів напувати до Сир-Дар'ї.

Вона сказала:

— Я чекаю тебе, біля бокового вікна.

Кінь напився і бек всадив ногу в стремено... Він побачив її у вікні. Бек під'їхав до неї й сказав:

— Сіма!

Сіма перегнулась, приставила ручку до ротика й ще тихше мовила:

червоних Каюм.

Його джигіти любили Каюма, і це знав хоробрий ватажок. І сердився сильно Мула-Кагар на Каюма. Він вирішив його вбити.

Кожен раз, як, його хоробрі джигіти кришили своїми шаблями ворожі голови, Мула-Кагар шукав своїм оком орлиним Каюма.

З того часу, темними довгими ночами, не міг обійматись зі спален Мула-Кагар лютий ватажок.

Коли нічне сонце висовувало п'яного носа свого з-за темного обрію, а од Сир-Дар'ї несло вогкістю й холодом, одважний ватажок, казав собі сідлати бистрого то, і сам їхав у темін беззоряної східньої, ночі.

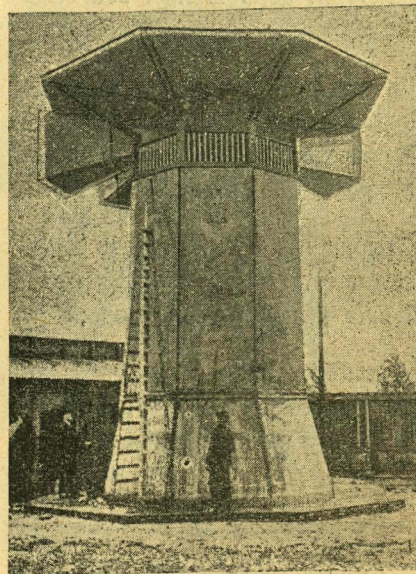
А коли позаду залишались вартіві й кишлак Мула-Кагар пускав уздечку і його то, йшов куда хотів.

Тоді завзятий ватажок думав.

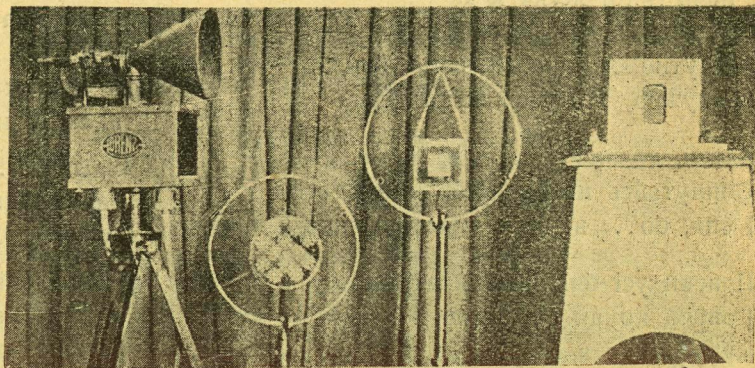
Він прислухався до найменшого шороху...

І коли десь птах зривався й шумів крилами, щоб десь сісти...

Один з моментів планерних змагань в Німеччині.

РАДИО-ВИСТАВКА В БЕРЛІНІ.
Гучномовець Сіменса з полотняними стінками.

РАДИО-ВИСТАВКА В БЕРЛІНІ.
Різноманітні типи прийомних мікрофонів.

„Каюм?“ — думав лютий Мула-Кагар.

Вже високо у оксамиті темно-синьому сміялось по-дурному нічне сонце, а завзятий ватажок їхав під пагурком темним, до його вуха долетіло далеке тупотіння, серце стукнуло предчуттям, а рука вхопила зброю. В голові невиразно промайнуло:

„Каюм?“

Тупотіння наближалось. Мула-Кагар напружив око. Там на фоні синього оксамиту, виріс силует вершника. Він що-разу зупиняв коня й прислухався. Навкруги була зрадлива тиша. Мула-Кагар впізнав його. О! великий ватажок добре знає своїх ворогів. А коли силует наблизивсь зовсім близько, лютий Мула-Кагар, боявся щоб нічна темінь не зрадила його ока. Великий ватажок приставив до плеча рушницю і коли відняв її, далеко тупотів наляканий кінь, а на піскові хтось тяжко вовтузивсь. Мула-Кагар вийняв ножа й відрізав ще живу голову... Він вкинув її до мішка й прив'язав до сідла. Лютий ватажок огидливо копнув кінцем свого чобота мовчазного трупа, але замість нього об щось твегде в арилась нога. Мула-Кагар нагусь взяв невеличку ремінну торбину, всадив в неї руку й огидливо скривився:

— Гроші? На чорта вони мені!

Коли Мула-Кагар всадив ногу в стремено, на сході починало бліднити.

* * *

Як і завжди карбованцем повисло над пісками сонце. Спека. Тримтить повітря.

Тримтять і джигіти гей там на горбку, біля обезголовленого трупа.

— Ай, правда! ай, правда! — виривається з грудей то в одного, то в другого.

Прокламація:

Мули й беки багаті, вас одурюють і послають бити із червоними. Червоні б'ються за бідних. Вони хочуть одібрати у багатих мул і беків отари овець, табуни то й поля з виноградом і вагою...

Все це вони хочуть роздати неїмущим...

— Ай, правда! ай, правда! — переривають читання маленьких папірців взятих у забитого джигіта в торбі.

Прокламація:

Вони ведуть війну лишень з метою грабунку. Все награбоване, вони беруть собі.. Вони хочуть зробити Бухару...

— Ай, правда! ай, правда!

Там біля крайнього аула, де кінчається кишлак, біля червоного вартового, самотньо стоїть чорна постать. Очі її блукають по далеких пісках, а маленькі губки тихо, тихо шепочуть:

— Вернись, Каюм!.. вернись!

Каюм не вернувся.

В Воруський.

Сонети вечірні.

1.

Широкий степ і тихо-мрійний лан
Охоплює мара—вечірня тьма,
За обрій день жене і все сама
Обволікає в сугінний саван.

Із яру тінь вилазе на майдан
І вільно йде, бо сонця вже нема;
Бо на заході лише хмар юрма
Мовчазно потопає у туман.

Заходе ніч. Долина роси п'є,

4.

Байдужно мліє в мареві лиман,
Защептує на сон осітняги
Та пишного латаття батоги
Й зворушує рої нічних оман.

І родиться з води сідий туман,
Повзе межі рогози й окуги,
Розходиться в усюди навкруги,
Усе вдягає, наче у жупан.

І тихо диха тиша у горі.

Широкий степ і тихо-мрійний лан
Охоплює мара—вечірня тьма,
За обрій день жене і все сама
Обволікає в сугінний саван.

Із яру тінь вилазе на майдан
І вільно йде, бо сонця вже нема;
Бо на заході лише хмар юрма
Мовчазно потопає у туман.

Заходе ніч. Долина роси п'є,
Полощуть квіти убрання своє
І вже куняє в озері вода;

А з неба, з синяви журба зорі,
Не смілива у ранній ще порі;
Усмішку хлюпає, як молода.

2.

Усмішку хлюпає як молода,
Уся незміряная далечинь,
Зітхає, горне все у сизу тінь,
Усюди чари мляві розкида.

І ночі тихої легка хода
Беззаперечно руше свій ступінь—
Невчутно, лагідно, як сама лінь,
Байдужно, холодно як та біда.

Засни, долино! Час уже, засни...
Обплутайсь мріями майбутньої весни
І спи, бо... з ніччю мірятись шкода.

Приспи усі биліни з краю вкрай,
Приспи комах і птаство, і нехай
Куняє тихо в озері вода.

В. Пономаренко.

3.

Куняє тихо в озері вода,
Як вартовий в обіймах дрімоти,
І не хвилює вже очерети,
І човна біля кладки не гойда.

Вербa сумна у воду загляда,—
Вдивляється у пашу глибини
І слухає, як ген із даліни
Вітання їй несе вітрець байда.

Дріма вода; і сну її гіпноз
Із парюю лине до гурту лоз,
Та хиле ддолу їм тоненький стан,

Та й далі між очеретами йде
По-над долину—ген туди, аж де
Байдужно мліє в мареві лиман.

Байдужно мліє в мареві лиман,
Зашептує на сон осітняги
Та пишного латаття батого
Й зворушує рої нічних оман.

І родиться з води сідий туман,
Повзе межі рогози й окуги,
Розходиться в усюди навкруги,
Усе вдягає, наче у жупан.

І тихо диха тиша у горі.
Чи хто її поруше в цій порі?
Чи хто гукне через увесь лиман?

Та ні! природа спати полягла,
І з поля вже пішли геть до села
Стрілець, і жнець, і жниця, і чабан.

5.

Стрілець, і жнець, і жниця, і чабан
Давно пішли вже до свого села
Й давно вечірня тінь оповила
Сіна, покоси, просо і баштан.

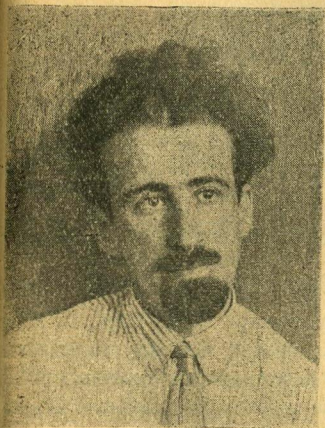
Стоїть у полі сам один курган—
Його вкриває біла ковила
І лагідно срібляста літня мла
До бока лине, наче той туман.

І примарно і тихо на степах.
Не крає неба легкорухий птах
Бабак з нори уже не вигляда,

Комах до дому здобич не несе
Й билина спить. Геть чисто всі і все
Забули, що є праця і біда.

В. Пономаренко.

РІЧЕВИЙ ДОКАЗ.

КОСТЬ КОТКО.

— Галлю! Виявляється, що підсудний не визнає своєї провини? — сказав суддя Уайт: — в такому разі секретар почне оголошення річевих доказів.

— Не треба! Підсудний зараз повиниться! нашвидку вигукнув перший оборонець, а другий нахилився до підсудного й зашепотів:

— Не можна дозволити читання програми. Адже там такі речі написано... Упечуть вас років на десять!

Та суддя твердо сказав:

— Закон Америки мусить бути виконано!

— Браво, хай живе Америка! — гукнула публіка: п'ять крамарів, фабрикант, двоє робітників, десять просто громадян та один провокатор. Троє ковбоїв виїняли люльки з рота й плюнули на знак ухвали.

Річевий доказ, на підставі якого підсудний став перед судом, був один: „Програма комуністичної партії“. Секретар почав читати програму мим-рочи, як секретареві й належить, але суддя за кілька хвилин перервав його:

— Річевий доказ має переконати присяжних у ганебності й злочинності думок і вчинків підсудного. Прощу читати поволі, виразно, з почуттям.

— Браво, суддя! — гукнула публіка, а секретар продовжував, намагаючись надати своєму канцелярському голосові як-найбільше виразності й переконувальності:

— «... таким чином, удосконалення техніки знаменує собою в буржуазному суспільстві поширення суспільної нерівності.

— А дійсно! — зашепотів один з робітників до товариша: — правду написано.

Троє міщан з острахом глянули на суддю. Але суддя був мовчазним суворим.

— Ще більш виразності, Гарисоне, — спокійно сказав він, — присяжні мають навчати весь жах комунізму.

Секретар продовжував ще з більшою палкістю:

— ...Але рівнобіжно з тим, як зростають і розвиваються всі ці про-тиріччя, властиві буржуазному суспільству, зростає також і незадоволення трудящої маси, що її визискують...

— Чуєте? — повчаючи витягнув суддя перед собою палець, — „незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— А як-же його бути задоволеним, коли ти працюєш, та тебе-ж визискують? — гукнули обидва робітники. Троє просто-громадян, співчуваючи їм, адморгнули.

— ...Маси, що її визискують, з існуючого стану речей, — натхненно продовжував секретар, — зростає число й солідарність пролетаріату...

— ... „Свідома революція пролетаріату знищить розподіл суспільства на класи“...

— Що воно має значити, суддя Уайте? — несміло спитав один з присяжних.

— Ну, як ви не розумієте такої звичайної речі, — образився суддя, — зникне розподіл на багатих і бідних, на капіталістів і пролетарів, на павуків і...

— Смерть капіталістам! — вигукнуло вже біля десятка голосів.

— Ото-ж! — підхопив суддя, — соціальна революція має знищити цей будинок насильства й грабунку що зветься сучасним суспільством... Але я мушу продовжувати далі:

— ... „і тим визволить усю людність, бо покладе кінець усім родам визиску“...

— Покута! — заплакав крамар: — 20 років у цих самих експлуататорах знаходжусь, гнітив бідних, допомагав оцюму павукові фабриканто... Смерть буржуям! Власні крамниці підпалю й піду капіталістів різати.

Присяжні позстрибали з лав. Двоє громадян і троє присяжних схопили фабриканта за шотку.

— Експлуататор! Хай живе соціальна революція! Хай живуть комуністи! Читайте далі!

— Отож бачите на власному прикладі, урочисто заявив суддя, — до чого може привести комуністична пропаганда... Далі... „необхідна умова соціальної революції — завоювання пролетаріатом політичної влади“...

— А дійсно! — зашепотів один з робітників до товариша: — правду написано.

Троє міщан з острахом глянули на суддю. Але суддя був мовчазним і суворим.

— Ще більш виразності, Гарисоне, — спокійно сказав він, — присяжні мають навчати весь жах комунізму.

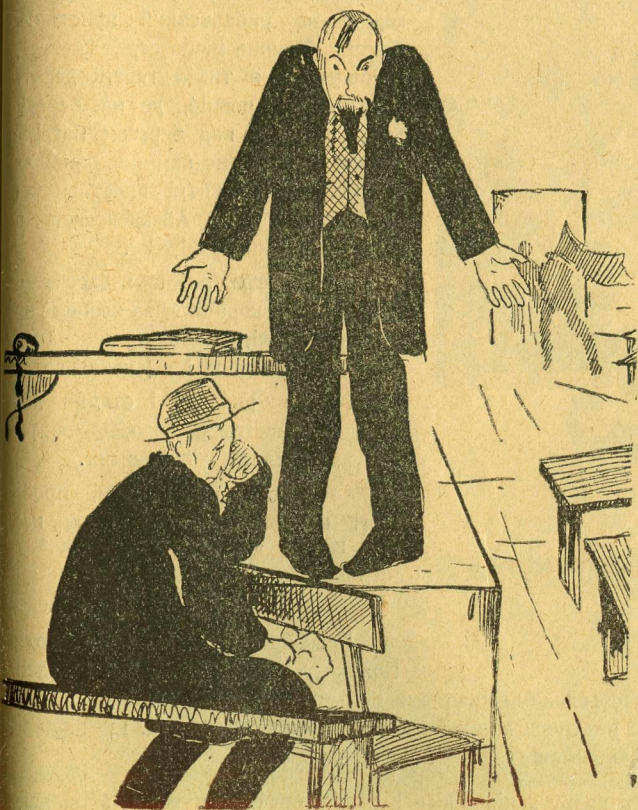
Секретар продовжував ще з більшою палкістю:

— ... Але рівнобіжно з тим, як зростають і розвиваються всі ці протиріччя, властиві буржуазному суспільству, зростає також і незадоволення трудящої маси, що її визискують...

— Чуєте? — повчаючи витягнув суддя перед собою палець, — „незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— А як-же його бути задоволеним, коли ти працюєш, та тебе ж визискують? — гукнули обидва робітники. Троє просто-громадян, співчуваючи їм, підморгнули.

— ... Маса, що її визискують, з існуючого стану річей, — натхненно продовжував секретар, — зростає число й солідарність пролетарів... Звичайно несподівано перервав він сам себе, чим — гірш, тим ліпш; чим більш нас нітитимуть, тим жорстокіше буде боротьба, тим солідарніш...

— Як-же воно так?

Чоловіка шість з публіки голосно заплескало.

— Ви збожеволіли, Гарисоне, — сказав суддя, — а все від того, що читаєте без належної виразності. Дайте ж но сюди.

І суддя, нап'явши окуляри, читав далі вже сам:

... І загострюється... розумієте? загострюється боротьба їхня з експлоататорами...

Одич з адвокатів обережно вийшов з залі суду. Присяжні присунулися ближче. Обличчя їхні гріли, очі блищали.

— Ну, ну?

Троє ковбоїв вийняли люльки з рота і плюнули на знак ухвали.

— Правдиво! Геть з урядом! Хай живе влада трудящих! — гукала тепер уже половина залі.

— Продовжую, громадя... товариші, — виправився суддя, — значить, ми зупинились на необхідності захоплення влади. Засоби до цього... громадянська війна трудящих мас на чолі з пролетаріатом проти буржуазії...

— „Повстаньте, гнані і голодні!“ — затягла публіка.

— „Робітники усіх країн!“ — відповів суддя, — але тут ще сказано: „ця перемога світової пролетарської революції вимагає найбільшого довіря, найшільнішої братерської спілки та по можливості найбільшої єдності революційних акцій робітничої класи“... Ви переконані тепер, громадяни присяжні?

— Так, ми переконані! — відповів старшина присяжних, беручи з рук судді програму: товариші, — звернувся він до решти, — часу гаяти нема чого, ми чули тут, що буржуазія теж організується на боротьбу з нами. Я пропоную залишити це помешкання. Знімемо робітників з заводів — і на барикади! Хай живе громадянська війна!

— На барикади! — відповіли присяжні, і публіка лавою посунула з залі з прапором, нашвидко зробленим з червоного покривала на столі судді.

— Як-же воно так? — стиснув плечима суддя: — ніби їх хтось загітував! Ні, ви тільки подивіться, Морроу, — звернувся він до провокатора, єдиного слухача, — і річевий доказ забрали.

Та провокатор не чув — плакав у кутку гіркими слізьми.

Забутий усіма, він не встиг спокутувати й зробити доноса в останнє на самого себе.

Кость Котко.

НА КІНО-ФАБРИЦІ В КРИМУ.

Це сталося зовсім недавно. На Ялтинській кіно-фабриці ВУФКУ почали будувати якийсь мудрий будинок, не то фабрику, не то портові доки—появився у клітчастім кепі та оранжових трусиках кіно-оператор з незмінним ремінцем від апарату через плече, а велика а фішанад уходом в ательє, багато обіцяючи, закликала.

— „Потрібні молоді люди, що знають салонні танці, для знімків сцени балу в картині „Боротьба велетнів“.

Цілий тиждень балетмейстер ВУФКУ, виснажений, спітнілий показував 300-м ялтинських дівчат під музику тапера узорчасті па. Цілий тиждень чи півтори панночки ходили граціозно-фокстротним кроком по вулицях, а увечері, над морем, під звуки „Джон Грея“, що лунали з ресторану, повторювали салонні танці.

Нарешті, після багатьох репетицій, почалися знімки.

Куточок ательє має вигляд аристократичного салону, з „пишними“ з фанери зробленими колючими, портами тропічними рослинами в зелених діжках, з узятими в багатого торговця персидськими килимами, з сліпучими люстрами, з оркестрантами в старих фраках, що виконують фокстрот.

Панночки крутилися під знадливу музику, приваблені декоративним, блиском „салона“, скося поглядаючи на апарат. А оператор в оранжових трусиках байдуже крутив ручкою апарату; а режисер з рупором біля рота лаявся, направляв:

— Більше грації, чорт-би вас забрав. Ви на балу, а не над берегом проходитеся!

* * *

Пізніше панночки брали участь у масовій сцені страйку на заводі,

Сміливо можна сказати—иноді, не так уже багато творчих сил відбирає у актора кіно-знімок, більше відбирає він у нього фізичних сил. Звичайно, актор повинен мати вигазисте обличчя, пластичні рухи, звичайно—він повинен бути спритний, фізично дужий і сміливий.

Звичайно, він мусить пройти добру театральну школу, але роля його в кіно-знімках не завжди дуже велика.

«Мамут і Айше». Шпик підглядає.

В крайньому разі можна обійтися і з „кустарями“. Ось приклад: в картині „Укразія“ поважну роль англійського дипломата, що опинився в Росії, грає завідувач „Лондонським Отелом“ в Одесі. Головну роль комсомолки „Айше“ в картині „Мамут і Айше“ виконує неслівлива, малограмотна 17-ти річна татарочка, що не гаразд розуміє російському мову, татарочка з Дерикоя—села біля Ялти.

Тут усе залежить від режисера. І цей щирий гнів, що з'являється на обличчі батька Айші (роль його виконує татарин з Ялти, торговець фруктами, що за 18 червінців на місяць проміняв крамничку, з ароматом динь та кавунів, на акторську долю. правда, тимчасово все це від режисера залежить, від його вказівок, від його окриків, та порад.

І цей трагічний жах Айше, згвалтованої начальником контр-розвідки,—від нього...

Кіно-актор повинен бути вправним; добре, коли в нього є фантазія і хист перевтілення, але й не артист може дати те, що потрібне для кіно.

* * *

Не легка робота артистів-учасників знімків. О 6-й год. ранку, коли повітря ще прозоре і сонце тільки виглянуло над морем, труп вже на Ногах.

О 10—12 годині треба вже почати знімки. Діловий кіно-оператор вже

пучими люстрами, з оркестрантами в старих фраках, що виконують фокстрот.

Панночки крутилися під знадливу музику, приваблені декоративним, блиском „салона“, скося поглядаючи на апарат. А оператор в оранжевих трусиках байдуже крутив ручкою апарату; а режисер з рупором біля рота лаявся, направляв:

— Більше грації, чорт-би вас забрав. Ви на балу, а не над берегом проходитеся!

* * *

Пізніше панночки брали участь у масовій сцені страйку на заводі, потім грали гостей на татарському весіллі...

Кіно-оператор наговоїв тисяч компліментів про „фотогеничність“ обличчя, „пластичність“ рухів, і веселі ялтинки надовго опинилися під владою кіно.

Вони знов грають ролі покоївок в одному епізоді, але переконані, що й кіно-зірки починають з дрібниць.

Ось і сьогодні, з самого ранку вони щебечуть про грим, про тон, кидають кілька „професійних“ фраз про „кадр“, що не вдався операторові, про „нечіткість“ знімків.

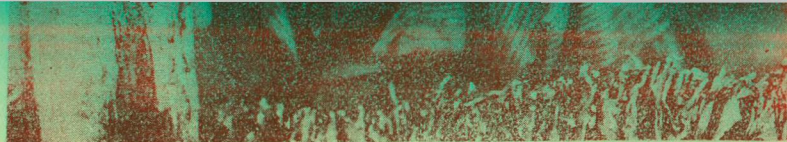
І хай змучений роботою з „кустарями“ режисер каже своєму помічникові:

— Олексію Івановичу, ради Алаха, заберіть цих дівчат... Адже друкарщиці—теж члени профсоюзу. Спробували-б вони—бути друкарщицями. Панночки не чують, панночки захоплені, ділом, панночки сплять і бачать себе Нормою Толмед чи Мері Пікфорд.

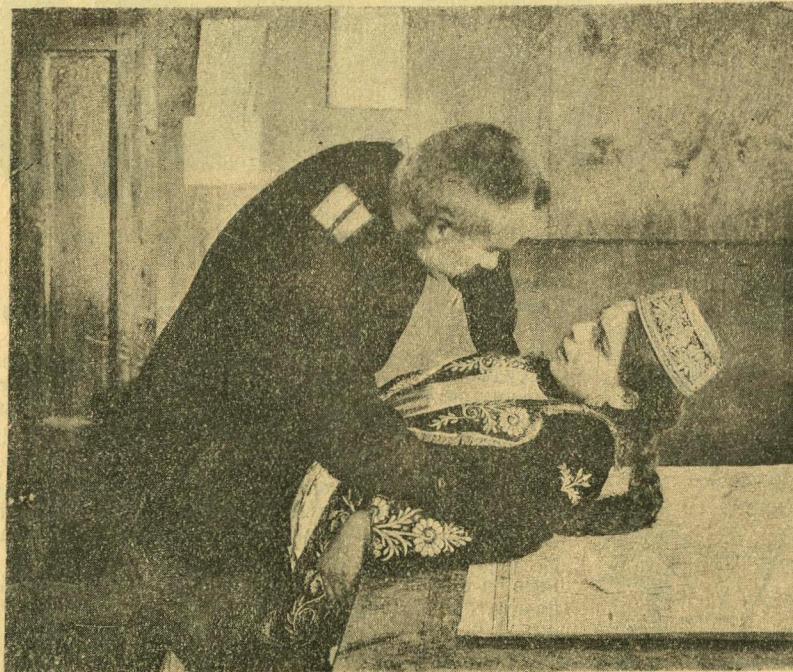
* * *

Але забудьмо на мить про панночок, що нудьгують від неробства і, що бачать себе в рожевих мріях зірками радянського кіно.

Кіно-знімки в Криму—це тяжка справа, це колосальна вигадливість і тяжка праця режисера, кіно-оператора, а іноді й актора.

«Мамут і Айше». Шпик підглядає.

Начальник контр-розвідки і Айше.

лежить, від його вказівок, від його окриків, та порад.

І цей трагічний жаж Айше, згвалтованої начальником контр-розвідки,— від нього...

Кіно-актор повинен бути вправним; добре, коли в нього є фантазія і хист перевтілення, але й не артист може дати те, що потрібне для кіно.

* * *

Не легка робота артистів-учасників знімків. О 6-й год. ранку, коли повітря ще прозоре і сонце тільки виглянуло над морем, трупа вже на ногах.

О 10—12 годині треба вже почати знімки. Діловий кіно-оператор вже давно вишукав відповідну для знімків ятуру і моторовим човном трупа їде за кілька верст від бази.

Сьогодні йдуть знімки кількох кадрів на рибальський пристані в Алупці. Зручне місце серед скель, де колишуться в тихій гавані десятки рибальських човнів, де на березі—довгі ятери, а над берегом нагромаджено тисячолітнє каміння, крізь яке просвічують блакитні простори моря і величезна скеля Айвазовського, що гнітить своїми розмірами.

Що додати до цих багатючих природних декорацій? Два кошики протухлої кефалі, за копійки купованої у місцевого рибалки, і... „сцена“ готова.

Хлопчик-рибалка і старий дозорець сперечаються. Дозорець обдурив покупця і хлопчик обурився...

— Нахаба, негідник ти, пройди-світ!—кричить у рупор режисер, надаючи виразу обличчям обом, підказуючи настрій.

— Лайтесь-же енергійніш, чорти!

І дозорець, вірменський артист Цолак—у нього крізь тон, покладений

на обличчя, стікає великими краплями піт,—поблискуючи чорними східними очима, лає свого партнера вишуканою лайкою, під регіт юрби, що зібралась поглянути на кіно-знімки.

* * *

Знімки цього кадру закінчились і розложившись на човні, всіма легкими вдихаючи свіже морське повітря, Цолак, культурний діяч нового вір-

ського театру, ділиться зі мною думками про кіно. В його гортанній, ки з акцентом, промові—апатія, легеньке роздратовання.

— Ні, куди там кіно до справжнього театру!

Там—живеш, там—віддаєшся, там—коли на обличчі радість, то через що слова, які вимовляєш, хвилюче-радісні, через те, що звук до типу, того, кого граєш.

— А тут—радій, ридай, та тільки твоїм лицем, однією мімікою. А в сцені, — порожньо, не знаєш навіть нічого з змісту сценарія.

— Знаєте,—додав він,—адже в нас ніхто не знає сценаріїв, і це мені не потрібне.

— Я то знаю,—сміється він,—мене всі розстріляють біля пристані, кінець картини, за шпигунство для К...

А на пристані вже новий кадр, турецький торговець фруктами, це типовий для ролі татарина - курчавий, хитрий, маленькі оченята, одвінжений живіт, набряклі щоки з тарганячими усами,—кричить на маленьку дівчину, забороняючи їй ходити до райської школи. Він не задоволений — баче, доньки, з кепських справ—і в нього виходить прекрасно—одноразово.

Режисер посміхається, вдоволений оператор в незмінних трусах по щиколотки в воді він прилаштувався на камінні для подальшого знімання. Так іде до вечора. Інколи знімають і вночі, при світлі багаття, при свічках, ліхтарів та магнію; роблять знімки з нічних рибалок; знімають океанський пароплав, що йде уночі...

* * *

Кіно-дрібниці, що їх не забуваєш... Ось татарський мула, його знімають в епізоді з татарською школою. На справжніх дерев'яних ослонах сидять маленькі школярі, такі кумедні у фесках на голові, похитуючись на візку, то в другий бік під тоскне бурмотіння старого мула. Мула

залюбки пішов на знімки. Адже, ні премудрий магомет, ні божественний Коран кіно-знімків не передбачали і заборончих у законі вказівок нема...

Зате стара циганка, що за п'ятак відгадує минуле, теперішнє й майбутнє, не піддалася на запрошення режисера, ані на пропонувані їй гроші.

Зніматись їй не можна ніяк. У циган,—хто знімається на фотографії, той незабаром помре. А вмираги не хочеться старій, і забобони беруть верх над природною пожадливістю.

— А я-ж знімаюсь?—запевняє її, сміючись, режисер.—І нічого, живий.

— Не смійся... проживеш зиму—не будеш сміятись,—докірливо каже йому циганка, обурена з режисерського недовір'я.

* * *

Крим—дуже добре місце для літніх знімків. Сонце, що сьє в мільйон «Юпитерів», субтропічна рослинність, синє море—чудові декорації.

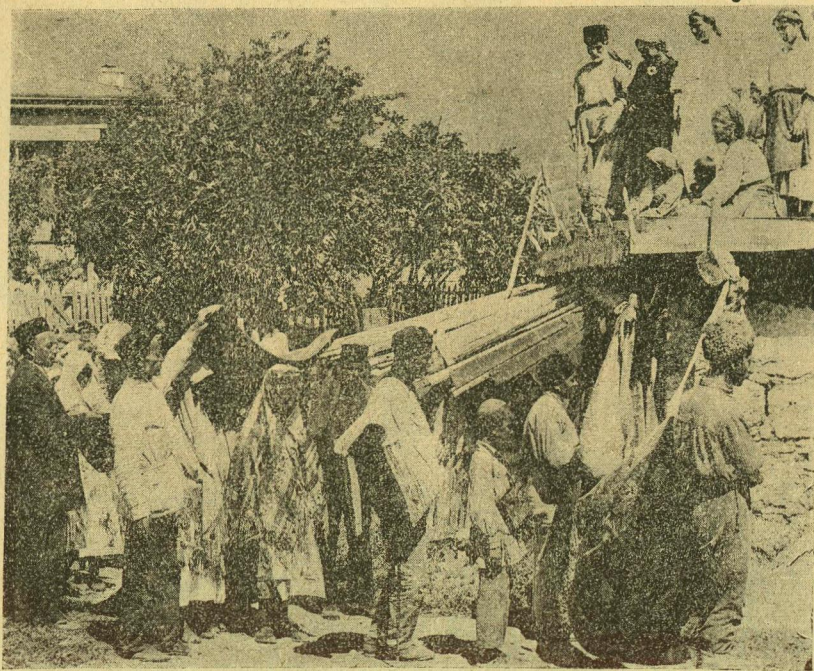
І через те тих, що знімають влітку,—скільки вгодно. Працює тут ВУФКУ, орендує в нього павільйон Держкіно, десь недалеко від Ялти знімає, за чутками, „Русь“—Севзапкіно“...

Не дивує вже, коли через паркан павільйону ВУФКУ, ви серед білого дня побачите аристократичний бал з леді, джентльменами і фокстротом, коли за три версти од Ялти, в горах, ви бачите корниловців що марширують у походній формі, коли повз вас офіцерський загін веде на розстріл змучених, замордованих контр-розвідкою робітників.

Вдивіться, і за ними ви побачите неминучого кіно-оператора, що шалено крутить ручкою апарату.

Років шість тому на Кримському узбережжі можна було побачити такі самісінькі картини. Але це вже були не кіно-знімки, а дійсне життя. Фільм, що звався „Деникинською владою“, ставив, за висловом Еренбурга, божевільний кіно-оператор—капіталістична Європа. Тепер фільм ставить Держкіно, а при апараті—чесний радянський кіно-оператор.

А. Чаров.

„Мамут і Айше“. Татарське весілля.

одньо.
Режисер посміхається, вдоволений
но-оператор в незмінних труси-
по щиколотки в воді він прилаш-
ує статур на камінні для подаль-
знімків. Так іде до вечора. Інколи знімають і вночі, при світлі багаття,
причнних лихтарів та магнію; роблять знімки з нічних рибалок; зніма-
океанський пароплав, що йде уночі...

* * *

Кіно-дрібниці, що їх не забуваєш... Ось татарський мула, його зні-
ть в епізоді з татарською школою. На справжніх дерев'яних ослонах
ть маленькі школярі, такі кумедні у фесках на голові, похитуючись
один, то в другий бік під тоскне бурмотіння старого мули. Мула

„Мамут і Айше“. Татарське весілля.

Вдивіться. і за ними ви побачите неминучого кіно-оператора, що
шалено крутить ручкою апарату.

Років шість тому на Кримському узбережжі можна було побачити такі
самісінькі картини. Але це вже були не кіно-знімки, а дійсне життя.
Фільм, що звався „Деникинською владою“, ставив, за висловом Еренбурга,
божевільний кіно-оператор—капіталістична Європа. Тепер фільм ставить
Держкіно, а при апараті—чесний радянський кіно-оператор.

А. Чаров.

Хмільництво на Волині.

До війни Волинь головним чином
постачала хміль для всієї броварної
промисловости був. Росії; зайвина
хмелю вивоз лась за кордон. Імпе-
ріялістична й горожанська війна
причинила хмільництву велику
шкоду.

З 1922 року починається від-
новлення хмільництва на Волині.
Нині хмільників вже є 630 деся-
тин, розроблено план відновлення
хмільницт'ва, з таким розрахунком,
щоб до 1930 року довести площу
під хмільниками до 5000 десятин.

Велике значіння у справі від-
новлення хмільництва повинні відіг-
рати радгоспи.

На знімкові—плантація хмелю
у радгоспі Ємільчино на Волині.

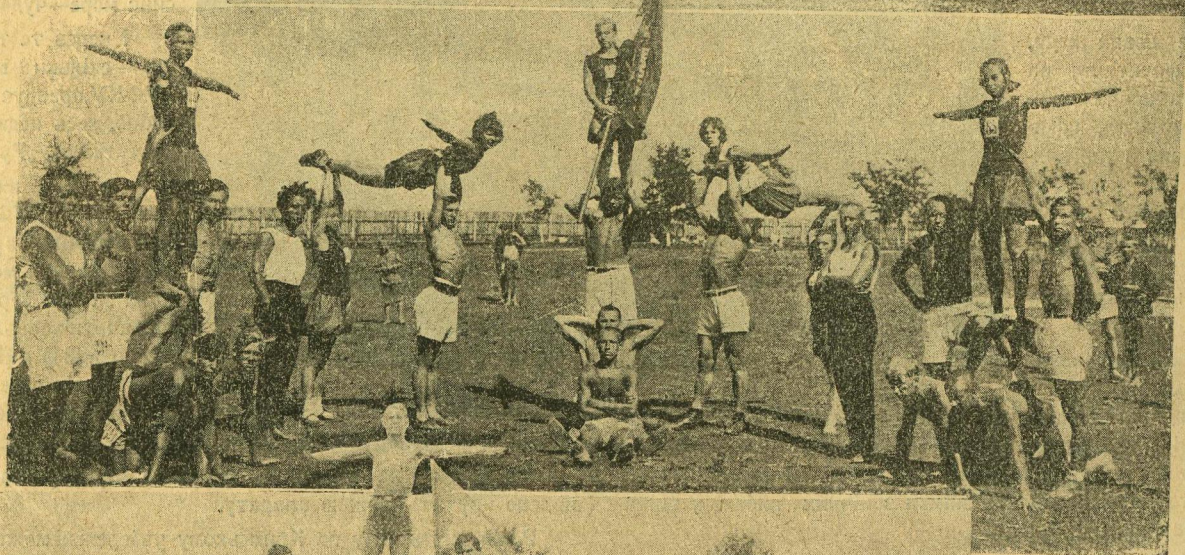
ФІЗКУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Фізкультура у Гірняків Донбасу

Робота в галузі фізкультури серед гірняків Донбасу почалась провадитись недавно, років 2 тому назад і за короткий час свого існування дала гарні наслідки. Шахтар виліз із глибокої, темної шахти на денне світло і доказав, що він теж здатний на велике діло.

Нині на шахтах Донбасу маємо коло 110 гуртків фізкультури з 6,500 учасниками, із них 25% жінок.

На перший погляд число це може здаватися малим, але коли взяти на увагу, то взагалі молодь і жіноцтво на шахтах працює в дуже обмеженій кількості, тоді стане зрозумілим, що за 2 роки свого повільного розвитку фізкультура серед шахтарів Донбасу

Парад Всукраїнської Спартакіади гірняків.

шенство усі більш міцні спортсмени Донбасу.

Закипіла по всьому гурткам жвава робота над собою, одна над другою, одна над другою спортсменка почала підтягати щоб на огляди своїх фізкультурних не залишитись поза.

Калієвський колектив.

Горловська фізкультурна шахтарська спартакіада, де брали участь всього лише 9 колективів, решта через брак коштів не могла прийти, виявилися фізкультурні

коштів не могла

2 роки свого по-
вільного розвитку
фізкультура серед
шахтёрів Донбасу

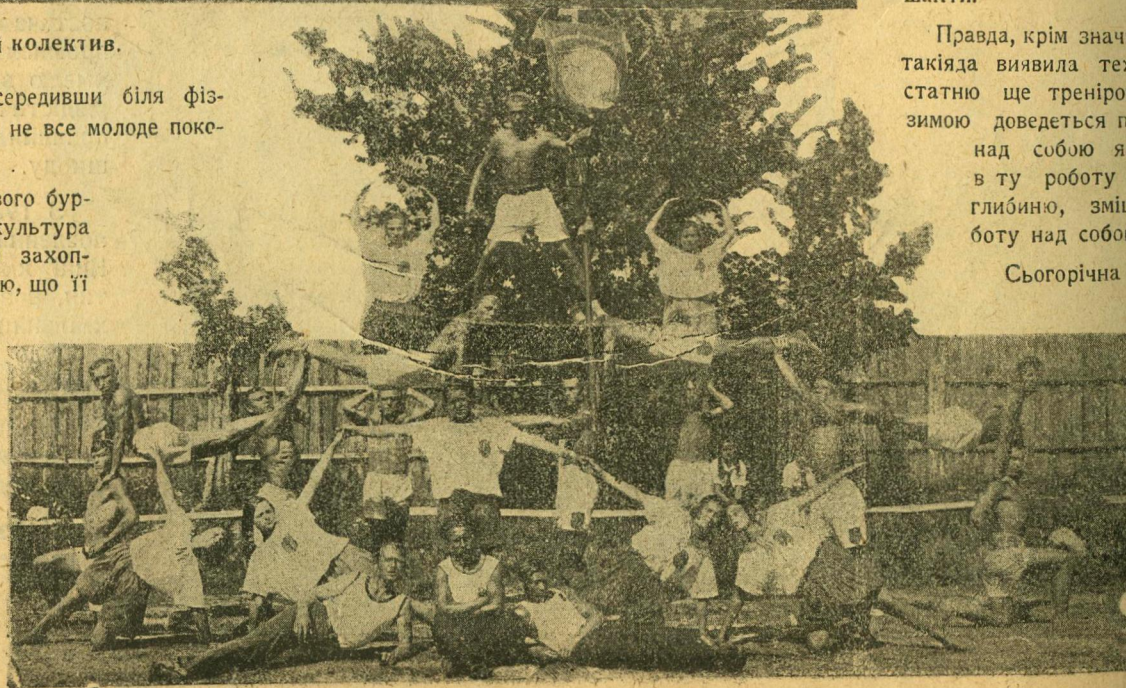

Першотравенський колектив.

досягла значних успіхів, зосередивши біля фізкультурних гуртків майже чи не все молоде покоління гірняцької маси.

Звичайно, що в процесі свого бурного зросту шахтёрська фізкультура пережила період, загального захоплення „футболізмом“, хворобою, що її перебули майже всі наші фізкультурні гуртки, але завдяки вмілому та енергійному керівництву, вона швидко від неї вилікувалась і нині розвивається по правильному річищу.

Особливо жива і планова робота почала провадиться по гуртках Донбасу, коли стало відомо, що в серпні місяці 25 р. відбудеться перша шахтёрська спортакіяда, де змагатимуться за пер-

Боково-Карловський колектив.

Калієвський колектив.

коштів не могла прибути, виявили, не дивлячись на тяжкі умови фізкультурної роботи, шахтёри стали на серйозно ставитись до фізкультури. Фізкультура с ала розвиватись й с шахтёрської маси знайшла для себе повідний ґрунт.

В шостиденній, завзятій боротьбі переможцями із спортакіяди вийшли колективи із Анненської і Кадівської шахти.

Правда, крім значних досягнень, спортакіяда виявила теж деякі хиби—ні статню ще тренівку й дисципліну зимою доведеться продовжувати роботу над собою як в шир, втягаючи в ту роботу нові кадри так глибини, зміцнюючи осівну роботу над собою.

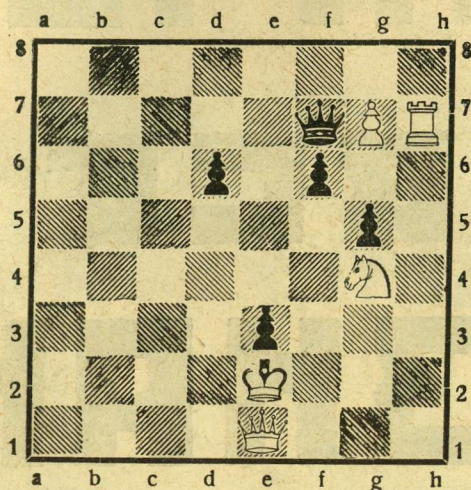
Сьогорічна спортакіяда, упевненні, що шахтёри швидко займуть одно перших міс серед нашої фізкультурників.

В.

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Завдання ч. 18. М. Хавеля.

Білі — Кр е2 Фе1 Тh7 Кg4 п. g7(5).

Чорні — Кр f7 п d6, e3, f6, g5 (5).

Мат за 3 ходи.

Партія ч. 18. Гамбит ферзевих пішаків.

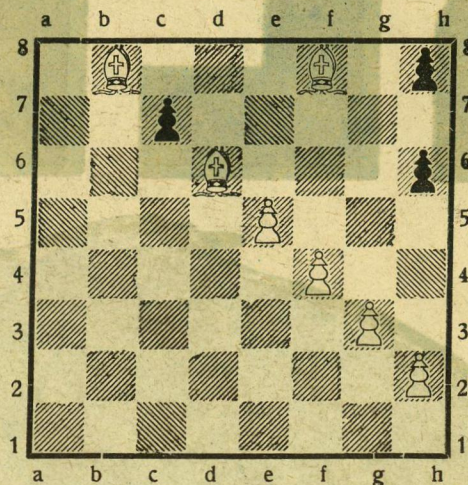
Іграно на Всесоюзному турнірі чемпіонати у Ленінграді у серпні 1925 р.

Білі — Е. Д. Боголюбов.

Чорні — А. І. Куббель.

d2 — d4	К g8 — f6	12. С d3 : e4	К d7 — f6
c2 — c4	e7 — e6	13. С e4 — c2	c5 : b4
К b1 — c3	d7 — d5	14. e3 : d4	Ф d8 — d5! ²⁾
К g1 — f3	c7 — c6	15. Ф d1 — f3	С c8 — d7 ³⁾
e2 — e3	С f8 — b4! ¹⁾	16. a3 — a4	С d7 — c6
С f1 — d3	d5 : c4	17. С c1 — g5	К f6 — e4
С d3 : c4	0 — 0	18. С g5 — e3	С a5 — c7
0 — 0	c6 — c5	19. b2 — b4!	Ф d5 — b5

Завдання ч. 15 Я. Тіхонова.

Білі — Д b8, d6 f8 ш. e5 f4, g3, h2 (7).

Чорні — ш. c7, h6, h8 (3).

Заперти шашку.

23. Т c1 : c7	С f3 : d1	26. Т c7 — c2	h7 — h6
24. Т a1 : d1	b7 — b6	27. a4 — a5	Ф h5 — h4
25. Т d1 — c1	К f6 — d5	28. Т c2 — c4	Нічия. ⁴⁾

¹⁾ Після 5... К b8 — d7. 6 С d3 С d6 ³⁾ На 16 С g5 чорні ходом С b5 виграють.

²⁾ Гарний хід; Ф на d5 стоїть добре. ⁴⁾ Хоч у чорних партія краще, але виграти майже неможливо.

Хроніка.

На міжнародному турнірі в Москві у лютому 1925

іграно на Всесоюзному турнірі чемпіонати у Ленінграді у серпні 1925 р.

Білі — Е. Д. Боголюбов.

Чорні — А. І. Куббель.

d2 — d4	K g8 — f6	12. C d3 : e4	K d7 — f6
c2 — c4	e7 — e6	13. C e4 — c2	c5 : b4
K b1 — c3	d7 — d5	14. e3 : d4	Ф d8 — d5! ²⁾
K g1 — f3	c7 — c6	15. Ф d1 — f3	C c8 — d7 ³⁾
e2 — e3	C f8 — b4 ¹⁾	16. a3 — a4	C d7 — c6
C f1 — d3	d5 : c4	17. C c1 — g5	K f6 — e4
C d3 : c4	0 — 0	18. C g5 — e3	C a5 — c7
0 — 0	c6 — c5	19. b2 — b4!	Ф d5 — h5
C c4 — d3	K b8 — d7	20. T a1 — c1	e4 — f6
a2 — a3	C b4 — a5	21. C c2 — d1	C c6 — e4
K c3 — e4	K f6 : e4	22. Ф d3 — d2	C e4 : f3

25. T d1 — c1

K f6 — d5 28. T c2 — c4

Нічия. ⁴⁾

- ¹⁾ Після 5... K b8 — d7. 6 C d3 C d6 ³⁾ На 16 C g5 чорні ходом C b5
7. e4 становище білих краще виграють.
²⁾ Гарний хід; Ф на d5 стоїть добре. ⁴⁾ Хоч у чорних партія краще, але
виграти майже неможливо.

Хроніка.

На міжнародньому турнірі в Москві у листопаді 1925 року беруть участь 11 союзних і 11 закордонних шахматистів, у тому числі Ласкер, Капабланка, Боголюбов, Відмар й інші.

У сеансах одночасової гри у шахи Янушпольський зіграв у Централь-
ному клубі ім. Антошкіна + 20 — 2 = 2, з наслідками + 14 — 3 = 3.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК „ВСЕСВІТ“

В С Е

БАЧУ,

В С Е

ЗНАЮ

60

ВСЕСВЕТ

ЧИТАЮ

Центральная Научная
Учебная Библиотека